

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: **102003/B/2014/3065034429**

MEDZINÁRODNÁ EKONOMICKÁ INTEGRÁCIA V ÁZII

Bakalárska práca

2014

Mária Fečiková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: **102003/B/2014/3065034429**

MEDZINÁRODNÉ EKONOMICKÉ INTEGRÁCIE V ÁZII

Bakalárska práca

Študijný program: Zahraničnoobchodné podnikanie

Študijný odbor: 6262 Obchodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Boris Baumgartner, PhD.

Bratislava 2014

Mária Fečíková

PREHLÁSENIE

Prehlasujem na svoju česť, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

POĎAKOVANIE

Touto cestou si dovoľujem poďakovať vedúcemu bakalárskej práce Ing. Borisovi Baumgartnerovi, PhD. za odborné vedenie, metodické usmernenie, podnetné návrhy a dôležité pripomienky pri vypracovaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

FEČIKOVÁ, Mária: *Medzinárodné ekonomické integrácie v Ázii*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Boris Baumgartner, PhD. – Bratislava: OF EU, 2014, 45 s.

Cieľom záverečnej práce je na základe analýzy posúdiť medzinárodnú ekonomickú ekonomických integráciu v Ázii so zameraním sa na integračné zoskupenie ASEAN. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 4 grafy a 15 tabuliek. Prvá kapitola sa venuje charakteristike Ázijského kontinentu a jeho integračných zoskupení. V druhej kapitole sa stanovuje cieľ práce a metódy skúmania. Ďalšia časť sa venuje kľúčovým makroukazovateľom, intraregionálnemu a extraregionálnemu obchodu. Záverečná časť práce sa venuje spolupráci integrácie ASEAN s EÚ, hlavne ich vzájomnému obchodu, plneniu cieľov a plánom ASEAN. Výsledkom riešenia danej problematiky je zistenie, že integračné zoskupenie ASEAN má v súčasnej dobe významné postavenie vo svetovom hospodárstve s neustále narastajúcim významom.

ABSTRACT

FEČIKOVÁ, Mária: *International economic integrations in Asia*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce. Department of international business. Director of the final paper: Ing. Boris Baumgartner, PhD. – Bratislava: OF EU, 2014, 45 p.

The aim of the thesis is in pursuance of an analysis to assess the economic international economic integration in Asia, focusing on ASEAN integration. The work is divided into three chapters. It contains 4 graphs and 15 tables. The first chapter deals with the characteristics of the Asian continent and its integration groupings. The second chapter sets out the aim and method of examination. The next section addresses key macro-level indicator as well as extraregional and intraregional trade. The final chapter is devoted to cooperation of ASEAN integration with the EU, especially their mutual trade, the goals and plans of ASEAN. The solution of the issue concludes that ASEAN integration currently has a significant position in the global economy with ever-increasing importance.

O B S A H

Úvod.....	7
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	8
1.1. Oblasť východnej Ázie a Tichomoria	11
1.2. Medzinárodné ekonomické integrácie v Ázii.....	12
1.2.1. Organizácia pre hospodársku spoluprácu ECO.....	12
1.2.2. Rada pre spoluprácu arabských štátov Perzskom zálive GCC.....	15
1.2.3. Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu SAARC.....	17
1.2.4. Združenie národov juhovýchodnej Ázie ASEAN.....	20
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	24
3. Výsledky práce a diskusia.....	25
3.1. Charakteristika členských krajín ASEAN.....	25
3.2. HDP krajín ASEAN.....	28
3.3. Obchod integračného zoskupenia.....	30
3.3.1. Intraregionálny obchod.....	32
3.3.2. Extraregionálny obchod.....	35
3.4. Spolupráca ASEAN s Európskou Úniou.....	38
3.4.1. Hospodárska spolupráca.....	38
3.4.2. Funkčná a rozvojová spolupráca.....	39
3.4.3. Obchod ASEAN a EÚ.....	40
Záver.....	43
Zoznam bibliografických odkazov.....	45

Úvod

Obsahové zacielenie tejto práce je zamerané na úlohu a postavenie integračných zoskupení pôsobiacich v Ázii so zameraním sa na ASEAN.

Dobré podmienky pre rast, lacná pracovná sila, politická a finančná stabilita, pomoc viacerých krajín a hlavne spolupráca týchto krajín viedla krajiny Ázie od zaostalých rozvojových republík k vyspelému, vysoko konkurenčnému zoskupeniu krajín vo svetovom hospodárstve. Zjednotenie týchto rozvojových krajín prispelo k zvýšeniu ich výkonnosti, a takto sa stávajú ekvivalentnými partnermi krajín Európskej Únie, Číny, USA a iných veľkých krajín. Integračné zoskupenia tvoria v súčasnej dobe veľký potenciál pre rastové a investičné možnosti firiem z Európskej únie.

Cieľom záverečnej práce je na základe analýzy posúdiť medzinárodnú ekonomickú ekonomických integráciu v Ázii so zameraním sa na integračné zoskupenie ASEAN. Zameraním sa na integračné zoskupenie ASEAN a na základe analýzy jeho vnútorného a vonkajšieho obchodu, budúceho vývoja, rozvoja a spolupráce, poukážeme na dôležitosť tohto združenia vo svetovom hospodárstve.

Práca je rozdelená do troch kapitol, ktoré sa ďalej členia na podkapitoly a ním prislúchajúce časti. Prvá kapitola sa venuje všeobecnej charakteristike Ázie a Tichomoria, teórii medzinárodných ekonomických integračných zoskupení a tiež charakteristike jednotlivých zoskupení v tomto regióne. V druhej kapitole sa stanovil hlavný cieľ, parciálne ciele a popísali sa metódy, ktoré sa v práci pri skúmaní problematiky využili. Tretia kapitola je venovaná integračnému zoskupeniu ASEAN, jeho podielu na svetovom obchode a analyzuje sa v nej aj intraregionálny obchod členských krajín. Záver kapitoly je venovaný vzťahom ASEANu s Európskou Úniou a popisu ich rozvojovej spolupráce, vzájomného obchodu, ako aj napĺňania cieľov zoskupenia.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Medzinárodná ekonomická integrácia je jedným z trendov 20.storočia. Ide o postupné prepájanie, prispôsobovanie a zblížovanie jednotlivých národných ekonomík v ich rámci jednotlivých podnikateľských subjektov), ich ekonomický štruktúr a prehĺbovanie závislosti medzi nimi. Je tiež charakterizovaná ako postupná transformácia národných ekonomických štruktúr na novú ekonomickú štruktúru vznikajúceho hospodárskeho komplexu.¹

Zväčšovanie integrácie umožňuje rozširovať vnútorný trh a získať viac zdrojov, čo napomáha k optimalizácii produkčných možností a znižovaniu jednotkových nákladov. Integračné procesy tiež prinášajú možnosti i dôvody na väčšie (združené) investície alebo zvyšujú efektívnosť ich využívania. Aj preto je prepájanie jednotlivých národných celkov a trhových segmentov dôležitým predpokladom úspechu v medzinárodnom podnikaní.²

Medzinárodná ekonomická integrácia je objektívny proces, ktorý vyplýva z potrieb rozvoja medzinárodnej deľby práce. Zmyslom integrácie by malo byť lepšie využitie moderných technológií, pre ktoré obmedzený národný trh nevytvára vhodné predpoklady.³ Integračné zoskupenia dosiahli v jednotlivých regiónoch sveta rôznu stupeň makro - integrácie a majú znaky od pásma voľného obchodu cez colnú úniu, spoločný trh až k hospodárskej a menovej únii.

V prvej polovici 20.storočia sa rozvíjali procesy nazývané ako „regionálne integrácie“. Ich podstatou bolo odstraňovanie diskriminačných prekážok obchodu medzi dvoma či viacerými štátmi a vytváranie prvkov spolupráce a koordinácia medzi nimi. Základom regionálnej integrácie je regionálne zoskupenie dvoch či viacerých krajín, ktoré môžu mať rôznu formu.

Formami inštitucionalizovanej (formalizovanej) regionálnej integrácie sú⁴:

- **Pásmo voľného obchodu** – prvý stupeň regionálnej ekonomickej integrácie, kde členské štáty odstraňujú podstatné prekážky pre obchod, ale zachovávajú si

¹ BALÁŽ, P. a kol. 2005. *Medzinárodné podnikanie*, 4.vyd. Bratislava: Sprint vfra, s. 131. ISBN 80-89085-51-2.

² BALÁŽ, P. a kol. 2010. *Medzinárodné Podnikanie, Na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*, 5.vyd. Bratislava: Sprint dva, s.38. ISBN 978-80-89393-18-3.

³ BAUMGARTNER, B. - GAVAL'OVÁ, V. 2013. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín: Aktuálne problémy a výzvy*, 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013, s. 11. ISBN 978-80-225-3641-7.

⁴ BALÁŽ, P. a kol. 2010. *Medzinárodné Podnikanie: Na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*, 5.vyd. Bratislava: Sprint dva, s. 38 . ISBN 978-80-89393-18-3.

autonómnou obchodnú politiku voči tretím krajinám (za prekážky sa považujú clá, kvóty, technické a veterinárne normy, stimulácia spotrebiteľov k preferencii domáceho tovaru)

- **Colná únia** – druhý stupeň regionálnej ekonomickej integrácie, kde dochádza k voľnému pohybu tovaru, ktorý je preclený iba jedenkrát – pri vstupe na územie colnej únie. Členské štáty uplatňujú spoločnú obchodnú politiku voči nečlenským krajinám (t.j. prijali spoločný colný sadzobník pre obchodovanie so štátmi mimo colnej únie, stanovili dovozné a vývozné kvóty, prípadne sa dohodli na systéme vzájomného vyrovnávania)
- **Spoločný trh** – tretí stupeň regionálnej ekonomickej integrácie zahŕňa voľný pohyb výrobných faktorov, a to kapitálu, pracovnej sily a technológií cez hranice štátov. Podstatou je teda uvoľnenie všetkých tokov, potrebných pre rozvoj obchodu a ekonomiky. Môže vzniknúť len dokončením colnej únie a odstránením zostávajúcich prekážok obchodu. Odlišnú formu spoločného trhu predstavuje vnútorný trh, ktorý je definovaný ako priestor bez vnútorných hraníc a jeho cieľom nie je len liberalizácia pohybu ekonomických aktívnych faktorov, ale všetkého pohybu v rámci zoskupenia. Takýto stupeň liberalizácie je ešte zložitejší ako v rámci spoločného trhu a zasahuje hlboko do ekonomickej aktivity aj štátnej suverenity členov zoskupenia.
- **Menová únia** – vyššia forma regionálnej ekonomickej integrácie, pre ktorú sú príznačné všetky znaky spoločného trhu a najviac sa dohodou rieši otázka kurzov mien členských štátov. Dohoda môže byť dvojakoého typu: buď o neodvolateľne fixných menových kurzoch členov únie, alebo o jednotnej mene. Týka sa avšak len integrácií, ktoré dosiahli spoločný, resp. vnútorný, trh a relatívne vysoký stupeň harmonizácie hospodárskeho výkonu.
- **Hospodárska únia** – vysoký stupeň regionálnej integrácie, ktorý predstavuje spoločný (vnútorný) trh vyžadujúci úplné zjednotenie monetárnej a fiškálnej politiky členských štátov, a taktiež predpokladá vytvorenie centrálnej inštitúcie vykonávajúcej dohľad nad realizáciou týchto politík.
- **Politická únia** – najvyšší stupeň integrácie zahŕňa okrem úplnej ekonomickej integrácie (hospodárskej únie) i spoločné politicko-sociálne štruktúry, ktorých poslaním je zaisťovať politickú jednotu združených krajín (oslabovať národnú suverenitu) a minimalizovať vnútorné rozdiely v zoskupení a maximalizovať jeho

vonkajší vplyv. To znamená spojiť nezávislé štáty do jedného celku so spoločnými centrálnymi orgánmi, parlamentom a inštitúciami, ktoré zaisťujú suverenitu jednotného celku.⁵

Nasledujúca tabuľka vyjadruje formy ekonomickej integrácie medzi štátmi a ich realizáciu v konkrétnych podobách na jednotlivých úrovniach.

Tab. č.1: Formy ekonomickej integrácie medzi štátmi

Forma Obsah	Pásma voľného obchodu	Colná únia	Spoločný trh	Hospodárska a menová únia	Politická únia
Bezcolný a bezkontigenčný pohyb tovaru a služieb medzi členmi	+	+	+	+	+
Spoločná colná tarifa a spoločná obchodná politika voči nečlenom	-	+	+	+	+
Voľný pohyb kapitálu a pracovných síl medzi členmi	-	-	+	+	+
Spoločná hospodárska (menová) politika medzi členmi v určitých smeroch	-	-	-	+	+
Zjednotenie všetkých oblastí hospodárskej politiky medzi členmi	-	-	-	-	+

Zdroj: BALÁŽ, P. a kol.: *Medzinárodné podnikanie*. 4.vydanie, s.137.

⁵ CIHELKOVÁ, E. - BLAŽEK, J. 2005. *Formy regionalizmu – teoretický problém a vybrané príklady regionálnej integrácie*. Praha: Oeconomica 2005, s. 103-105., ISBN 80-245-0815-X

Ázia a Tichomorie

Ázia je najväčší kontinent na svete. Zaberá až 30% zemskej súše a má viac ako ostatné kontinenty dohromady. Ázia sa nachádza na východnej časti euroázijeského dvojkontinentu na severnej pologuli a jej rozloha je 44 579 000 km². Celkovú populáciu tvorí 4 282 816 000 obyvateľov, čo predstavuje 60% súčasného počtu obyvateľstva sveta. Má vysokú mieru rastu a v priebehu 20. storočia sa populácia v Ázii takmer zoštvornásobila.⁶ Ázia má spolu 49 štátov.

Východná Ázia a Tichomorie je stále svetovým motorom rastu napriek náročnému vonkajšiemu prostrediu. Rozvojové ekonomiky v regióne vzrástli o 7,5 percenta čo prispelo k 40 percentnému globálnemu rastu v roku 2012.

Podiel ľudí žijúcich v chudobe v regióne neustále klesá. V súčasnosti sa odhaduje, že menej ako 10 percent obyvateľov regiónu žije z 1,25 dolára na deň. Napriek tomu je oveľa viac potrebné zapracovať na vytvorení spoločnej prosperity, pretože ešte takmer pol miliardy ľudí žije z 2 dolárov na deň. Zo všetkých regiónov na svete má východná Ázia a Tichomorie druhý najvyšší počet nestabilných a konfliktom zasiahnutých krajín. Je to tiež katastrofami najviac zasiahnutý región za posledných 20 rokov.

V krátkodobom horizonte dokázali tieto rozvojové krajiny v regióne usmerniť globálnu ekonomickú krízu a úspešne udržiavajú vysoký rast. V strednodobom horizonte sa snažia zabezpečiť udržateľný rast, čo je veľkou výzvou pre celý región, ktorý si vyžaduje viac kvalitných investícií do infraštruktúry a do schopností narastajúcej pracovnej sily.

Pre zníženie chudoby a vybudovanie spoločnej prosperity je potrebné znížiť riziká dôsledkov zmeny klímy a prírodných katastrof, urýchliť urbanizáciu, zlepšiť správu verejných vecí a činnosť inštitúcií a podporovať súkromný sektor pre vytváranie pracovných miest. Krajina sa tiež musí pripraviť na nestálosť a šoky, a to rozšírením bezpečnostnej siete na ochranu chudobných a zraniteľných.⁷

⁶ THE ECONOMIST. 1999. In *Millennium Issue: Population* [online].1999.[cit. 2014.14.2] December 1999, dostupné na internete: <<http://www.economist.com/node/346605>>

⁷ EAST ASIA AND PACIFIC OVERVIEW. 2013, In *The world bank online*. [online].2013.[cit. 2014.14.2]. dostupné na internete: <<http://www.worldbank.org/en/region/eap/overview>>

1.1. Medzinárodné ekonomické integrácie v Ázii

V Ázii sa nachádzajú 4 významnejšie integračné združenia⁸, ktoré spájajú štáty na rôznych úrovniach integrácie.

Prvou z nich je Organizácia pre hospodársku spoluprácu (ECO) vo forme preferenčnej dohody medzi rozvojovými krajinami smerujúca k liberalizácii obchodu a investícií. Členskými krajinami integrácie ECO sú Afganistan, Azerbajdžan, Irán, Kazachstan, Kirgizsko, Pakistan, Tadžikistan, Turkmenistan, Turecko a Uzbekistan.

Ďalšou je Rada pre spoluprácu arabských štátov Perzskom zálive (GCC), ktorá je charakterizovaná ako stupeň colnej únie s prvkami spoločného trhu. Patria sem štáty Bahrajn, Katar, Kuvajt, Omán, Saudská Arábia a Spojené Arabské emiráty.

Treťou je Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu (SAARC), ktorej forma regionálnej integrácie je preferenčná dohoda medzi rozvojovými krajinami smerujúca ku komplexnej regionálnej dohode. Členskými krajinami sú Afganistan, Bangladéš, Bhután, India, Maldivy, Nepál, Pakistan a Srí Lanka.

Posledným a zároveň najvýznamnejším integračným zoskupením je Združenie národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN), ktorej forma integrácie je komplexná zóna voľného obchodu. Sem patria štáty Brunej, Filipíny, Indonézia, Kambodža, Malajzia, Mjanmarsko (Barma), Laos, Singapur, Thajsko a Vietnam.

1.1.1. Organizácia pre hospodársku spoluprácu (ECO)

Organizácia ECO (z anglického názvu Economic Cooperation Organisation) vznikla v roku 1985 po obnovení fungovania predošlej medzivládnej regionálnej organizácie Regionálna spolupráca pre rozvoj. Organizácia ECO (Organizácia pre hospodársku spoluprácu) sa snaží o udržateľný rozvoj v jej členských krajinách. Tvoria ju krajiny Afganistan, Azerbajdžan, Irán, Kazachstan, Kirgizsko, Pakistan, Tadžikistan, Turecko, Turkménsko a Uzbekistan. Tieto krajiny sa vyznačujú nízkou hustotou a kvalitou dopravnej infraštruktúry, čo tvorí výraznú prekážku v obchodovaní.

Činnosti ECO sú vykonávané prostredníctvom riaditeľstva pod vedením generálneho tajomníka a jeho zástupcov, ktorí zvažujú a vyvíjajú projekty a programy vzájomného prospechu v týchto oblastiach⁹:

⁸ BALÁŽ, P. a kol. 2010. *Medzinárodné Podnikanie: Na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*, 5.vyd. Bratislava: Sprint dva, s. 38. ISBN 978-80-89393-18-3

- Obchod a investície.
- Doprava a telekomunikácie.
- Energia, suroviny a životné prostredie.
- Poľnohospodárstvo, priemysel a cestovný ruch.
- Ľudské zdroje a udržateľný rozvoj.
- Výskum v oblasti hospodárstva a štatistika.
- Medzinárodné vzťahy.

Členovia organizácie sa snažia spolupracovať s viacerými integračnými zoskupeniami, napríklad aj s Európskou Úniou. ECO združuje veľmi chudobné krajiny, z ktorých Afganistan patrí k najmenej rozvinutým, no aj krajiny ktoré sú relatívne bohaté vďaka surovinám ako je ropa a zemný plyn- Azerbajdžan, Irán, Kazachstan a Turkménsko. Okrem veľkých zásob strategických surovín sa Irán snaží o diverzifikáciu svojich exportov a dosahuje značné pokroky v industrializácii svojho hospodárstva. Rozvíja petrochemický, farmaceutický, zbrojársky aj automobilový priemysel. Členom organizácie je aj Turecko, ktoré je zároveň členok OECD a G20 a môžeme ho zaradiť ku krajinám s rozvinutým priemyslom a sektorom služieb.

Keďže organizácia ECO združuje krajiny s rôznym stupňom ekonomickej úrovne, ich integračné kroky sú veľmi pomalé a stále sa im nepodarilo dosiahnuť pokroky v rámci liberalizácie vzájomného obchodu. Cieľom združenia do budúcnosti je vytvoriť spoločný trh pre tovar a služby. ECO má za cieľ vybudovať pásмо voľného obchodu medzi jeho členmi do roku 2015 v rámci liberalizácie obchodu.¹⁰

Ciele organizácie sa zameriavajú najmä na¹¹:

- Udržateľný ekonomický rozvoj členských štátov;
- Postupné odstraňovanie obchodných bariér a podpora v rámci regionálneho obchodu, väčšia rola ECO regiónu v raste svetového obchodu; Postupná integrácia ekonomík členských štátov so svetovým hospodárstvom;
- Rozvoj dopravnej a komunikačnej infraštruktúry spájajúci členské štáty medzi sebou navzájom a s vonkajším svetom;

⁹ ECO SECRETARIAT.2013. In *Principles of Cooperation* [online]. 2014 [cit. 2014.8.1]. dostupné na internete: <http://www.ecosecretariat.org/Detail_info/About_ECO_D.htm>

¹⁰BAUMGARTNER,B. - GAVALOVÁ,V. 2013. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín: Aktuálne problémy a výzvy*, 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. 11 s., ISBN 978-80-225-3641-7

¹¹ ECO SECRETARIAT.2013. In *Principles of Cooperation* [online]. 2014 [cit. 2014.8.1]. dostupné na internete: <http://www.ecosecretariat.org/Detail_info/About_ECO_D.htm>

- Ekonomickú liberalizáciu a privatizáciu;
- Mobilizáciu a využitie materiálnych zdrojov ECO regiónu;
- Efektívne využitie poľnohospodárskeho a priemyselného potenciálu ECO regiónu;
- Regionálnu spoluprácu pre kontrolu zneužívania drog, ekologickú a environmentálnu ochranu a posilnenie historických a kultúrnych väzieb medzi národmi regiónu ECO
- Vzájomne prospešnú spoluprácu s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami.

Nasledujúca tabuľka č.2 udáva počet obyvateľov, celkovú hodnotu HDP, a tiež HDP na obyvateľa v danom členskom štáte organizácie ECO. Z tabuľky vyplýva, že najviac USD na obyvateľa dokáže vyprodukovať Kazachstan a Turecko.

Tab. č.2: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia ECO za rok 2012

Krajina	Počet obyvateľov	HDP v USD	HDP na obyvateľa
Afganistan	29 820 000	20 500 000 000	687
Azerbajdžan	9 298 000	66 600 000 000	7 163
Irán	76 420 000	514 100 000 000	6 727
Kazachstan	16 800 000	203 500 000 000	12 113
Kirgizsko	5 607 000	6 475 000 000	1 155
Pakistan	179 200 000	225 100 000 000	1 256
Tadžikistan	8 009 000	6 972 000 000	871
Turecko	74 000 000	789 300 000 000	10 666
Turkménsko	5 173 000	35 160 000 000	6 797
Uzbekistan	29 780 000	51 110 000 000	1 716

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Svetovej banky, dostupné na:

<http://data.worldbank.org/country>

1.1.2. Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive (GCC)

Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive (GCC - Gulf Cooperation Council) je politická a ekonomická aliancia šiestich krajín Stredného východu - Saudskej Arábie, Kuvajtu, Spojených arabských emirátov, Kataru, Bahrajnu a Ománu. GCC bola založená v Rijáde – Saudská Arábia v máji 1981. Cieľom GCC je dosiahnuť jednotu medzi členmi založenú na ich podobných politických a kultúrnych identitách, ktoré sú zakorenené v islamskej viere. Predsedníctvo Rady sa strieda ročne.¹²

Nasledujúca tabuľka popisuje členské krajiny GCC vzhľadom na ich počet obyvateľov a hrubého domáceho produktu na jedného obyvateľa, ako aj celkového HDP krajiny za rok 2012. Najvyššie HDP na obyvateľa vykazuje jednoznačne Katar.

Tab. č.3: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia GCC za rok 2012

Krajina	Počet obyvateľov	HDP v USD	HDP na obyvateľa
Bahrajn	1 318 000	29 040 000 000	22 033
Katar	2 051 000	171 500 000 000	83 618
Kuvajt	3 250 000	160 900 000 000	49 508
Omán	3 314 000	69 970 000 000	21 113
Saudská Arábia	28 290 000	711 000 000 000	25 133
SAE	9 206 000	348 600 000 000	37 867

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Svetovej banky, dostupné na:

<http://data.worldbank.org/country>

Pravdepodobne najdôležitejší článok GCC Charty je článok 4, ktorý stanovuje, že Aliancia bola vytvorená pre posilnenie vzťahov medzi svojimi členskými štátmi a podporu spolupráce medzi občanmi krajín.¹³ GCC má tiež Radu pre plánovanie obrany, ktorá koordinuje vojenskú spoluprácu medzi členskými krajinami. Najvyšším rozhodovacím

¹² GULF COOPERATION COUNCIL (GCC). 2014. In *Encyclopædia Britannica Online*. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. dostupné na internete: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/249154/Gulf-Cooperation-Council-GCC>>

¹³ EU RELATIONAS WITH THE GCC. 2014. In *European Union External Action Online*. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/gulf_cooperation/index_en.htm>

subjektom GCC je Najvyššia Rada , ktorá sa schádza raz ročne a skladá sa z hláv štátov GCC. Rozhodnutia Najvyššej Rady sa prijímajú jednomyseľným schválením.

Rada Ministrov zložená z ministrov zahraničných vecí a ďalších vládnych úradníkov, sa schádza každé tri mesiace, aby realizovala rozhodnutia Najvyššej rady a navrhla novú politiku. Administratívna časť aliancie je kancelária generálneho sekretariátu, ktorý sleduje vykonávanie politiky a sprostredkováva stretnutia. Medzi najvýznamnejšie úspechy v GCC patrí vytvorenie „Peninsula Shield Force“ - spoločný vojenský podnik so sídlom v Saudskej Arábii, a podpísanie paktu o inteligentnom zdieľaní v roku 2004. Na summite GCC v Decembri 2009 sa dosiahla dohoda o spustení jedinej regionálnej meny podobnej euru.¹⁴

Politické vzťahy GCC

EÚ zriadila bilaterálny vzťah s krajinami GCC prostredníctvom dohody z roku 1988 o spolupráci, ktorá je určená na:

- Posilnenie stability v regióne strategického významu.
- Uľahčenie politických a hospodárskych vzťahov.
- Usmernenie hospodárskej a technickej spolupráce.
- Širokú spoluprácu v oblasti energetiky, priemyslu, obchodu a služieb, poľnohospodárstva, rybného hospodárstva, investícií, vedy, technológie a životného prostredia.

Dohoda určuje ročné porady / ministerské schôdzky (medzi EÚ a GCC ministrami zahraničných vecí) a výbory spoločnej spolupráce na úrovni vyšších úradov.

Posledné EÚ - GCC ministerské stretnutie sa konalo v Maname, v Bahrajne dňa 30. júna 2013 (predchádzajúce v Luxembursku dňa 25. júna 2012), kde predsedala predstaviteľka EÚ Katherine Ashton (viceprezidentka) a Bahrajnský minister zahraničia Shaikh Khalid Bin Ahmed Bin Mohammed Al Khalifa. Ďalšie zasadnutie ministrov sa bude konať v roku 2014 v Európe .

EÚ a GCC sa dohodli na Spoločnom Akčnom Programe 2010-13, ustanovením plánu pre užšiu spoluprácu v otázkach ako sú informačné a komunikačné technológie,

¹⁴GULF COOPERATION COUNCIL (GCC). 2014. In *Encyclopædia Britannica Online*. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. dostupné na internete: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/249154/Gulf-Cooperation-Council-GCC>>

jadrová bezpečnosť, čistá energia, výskum a hospodársky dialóg a v súčasnosti sú zapojení v novom dokumente určujúcom ich spoluprácu.

Delegácia EÚ v Saudskej Arábii je akreditovaná v piatich GCC krajinách (Bahrajn, KSA, Kuvajt, Omán, Katar). Druhá delegácia EÚ bola otvorená v Abu Dhabi v druhej polovici roka 2013 a vzťahuje sa na Spojené Arabské Emiráty.

Obchod

GCC je piatym najväčším exportným trhom EÚ (až € 75 miliárd vývozu v roku 2011), a EÚ je najväčším obchodným partnerom združenia. Obchodné toky celkovo tvoria 130 miliárd € alebo 13,5 % globálneho obchodu GCC.

Dohoda o spolupráci z roku 1988 obsahovala záväzok z oboch strán pre začatie rokovania o dohode voľného obchodovania. Rokovania sa začali no od roku 1990 boli niekoľkokrát pozastavené. Rokovania pokračovali v marci 2002, ale boli opäť pozastavené GCC v roku 2008. EÚ je naďalej odhodlaná k uzavretiu zmluvy.

Industrializované krajiny a krajiny s vysokými príjmami (ICI)

ICI - fond EÚ pre spoluprácu s krajinami s vysokými príjmami je rámec pre finančnú spoluprácu medzi EÚ a regiónom Perzského zálivu (a ďalšími krajinami s vysokými príjmami). ICI taktiež financovalo EÚ – GCC projekt Clean Energy Network pre spoluprácu v oblasti čistej energetiky medzi rôznymi subjektmi v EÚ a GCC .¹⁵

1.1.3. Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu (SAARC)

Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu SAARC (z anglického South Asian Association for Regional Cooperation) je jedinou regionálnou integráciou v južnej Ázii. Bolo založené 8. Decembra 1985. Sídlo má v Nepále v Káthmandu. Zakladajúci členovia sú Bangladéš, Bhután, India, Maldivy, Nepál, Pakistan a Srí Lanka a v roku 2007 pristúpil k združeniu aj Afganistan. Hlavným cieľom združenia je urýchliť proces hospodárskeho a sociálneho rozvoja v členských štátoch.¹⁶

Krajiny sa v roku 1991, na šiestom summite v Colombe, Srí Lanka dohodli na vytvorení preferenčného obchodovania v SAARC. Táto dohoda bola podpísaná v roku

¹⁵ EU RELATIONAS WITH THE GCC. 2014. In *European Union External Action Online*. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/gulf_cooperation/index_en.htm>

¹⁶ SAARC SECRETARIAT. 2013. In *Agreement on South Asian Free Trade Area* [online]. [online]. 2014 [cit. 2013.26.12]. Dostupné na internete: <<http://www.saarc-sec.org>>

1993 v Dháke, Bangladéš a platnosť nadobudla v roku 1995. Dohodu South Asian Preferential Trade Arrangement (ďalej len „SAPTA“) tvorili tieto princípy:¹⁷

- Všeobecná reciprocita a výhodnosť zo vzájomného obchodovania pre členské krajiny a prihliadnutím na hospodársku vyspelosť, priemyselný rozvoj a obchodnú politiku.
- Postupná reforma colnej politiky členov.
- Uznanie špeciálneho postavenia najmenej rozvinutých krajín združenia a dohoda o preferenčnom zaobchádzaní s ním.

SAPTA bola prvým krokom k vytvoreniu Dohody o voľnom obchode južnej Ázie (ďalej len „SAFTA“), ktorú podpísali členské štáty v roku 2004 na dvanástom summite v Islamabade (Pakistan). Platnosť nadobudla v januári 2006. Medzi ciele SAFTA patria:¹⁸

- Zrušenie prekážok obchodu a podpora vzájomného obchodu.
- Presadzovanie podmienok regulárnej konkurencie v pásme voľného obchodu s prihliadnutím na ekonomickú vyspelosť jednotlivých členov.
- Potvrdenie povinností členských štátov, ktoré im vyplývajú z členstva vo WTO.
- Vytvorenie podmienok na ďalšie prehĺbenie spolupráce v rámci integračného zoskupenia.

Program liberalizácie trhu a plnej funkčnosti pásma voľného obchodu by mal byť ukončený v roku 2016.¹⁹

Združenie SAARC sa snaží o to, aby ľudia Južnej Ázie spolupracovali v duchu priateľstva, dôvery a vzájomného pochopenia. Chce zabezpečiť blahobyť, zlepšiť kvalitu života ľudí dynamizáciou ekonomického rastu, zlepšenia sociálnych a kultúrnych podmienok v regióne. Podporuje spoluprácu v oblastiach poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, vedy a techniky, kontroly populačného vývoja, vytvára podmienky pre spoluprácu v oblasti boja proti terorizmu a obchodu s narkotikami.

SAARC vytvoril Konsolidovaný integrovaný regionálny akčný program, ktorý identifikuje základné oblasti spolupráce.²⁰

¹⁷ SAARC SECRETARIAT.2013.In *Agreement on South Asian Free Trade Area* [online]. [online]. 2014 [cit. 2013.26.12]. Dostupné na internete: <<http://www.saarc-sec.org>

¹⁸ SAARC SECRETARIAT.2013.In *Agreement on South Asian Free Trade Area* [online]. [online]. 2014 [cit. 2013.26.12]. Dostupné na internete: <<http://www.saarc-sec.org>

¹⁹ BAUMGARTNER,B. - GAVALOVÁ,V. 2013. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín: Aktuálne problémy a výzvy*, 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013, s. 11. ISBN 978-80-225-3641-7

- Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.
- Zdravie a aktivity obyvateľstva.
- Ženy, mládež a deti.
- Životné prostredie a lesníctvo.
- Veda, technológia a meteorológia.
- Rozvoj ľudských zdrojov.
- Doprava.

Krajiny prejavili záujem o ďalšie posilňovanie spolupráce. Preto bola vytvorená Pracovná skupina na vysokej úrovni, ktorej úlohou je podporovať spoluprácu krajín v oblastiach ako informačné a komunikačné technológie, biotechnológie, práva duševného vlastníctva, turizmus a energetika.

Tabuľka č.2 udáva počet obyvateľov, celkovú hodnotu HDP, a tiež HDP na obyvateľa v danom členskom štáte organizácie SAARC.

Tab. č.4: Vybrané ukazovatele členov združenia SAARC za rok 2012

Krajina	Počet obyvateľov	HDP v USD	HDP na obyvateľa
Afganistan	29 820 000	20 500 000 000	687
Bangládeš	154 700 000	116 400 000 000	752
Bhután	741 800	1 780 000 000	2 400
India	1 237 000 000	1 842 000 000 000	1 489
Malé Divy	338 400	2 222 000 000	6 566
Nepál	27 470 000	18 960 000 000	690
Pakistan	179 200 000	225 100 000 000	1 256
Srí Lanka	20 330 000	59 420 000 000	2 923

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Svetovej banky, dostupné na: <http://data.worldbank.org/country>

²⁰ SAARC.2014. In *Euro Encyklopédia Online*. [online]. 2014 [cit. 2014.3.1]. Dostupné na internete: <http://www.europskaunia.sk/saarc#zaciatok>

1.1.4. Združenie národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN)

Skratka ASEAN pochádza z anglického názvu Association of South-East Asian Nations. Je to integrácia politickej, hospodárskej a kultúrnej kooperácie južno-ázijských krajín. Organizácia bola založená 8. Augusta 1967 v Bangkoku, Thajsku, kde ministri zahraničných vecí Indonézie, Malajzie, Filipín, Singapuru a Thajska podpísali deklaráciu o ASEAN. Jej najvyšším predstaviteľom je generálny tajomník Ong Keng Yong a hlavným orgánom organizácie je Summit hláv štátov a vlád ASEANu.

Patrí sem desať štátov juhovýchodnej Ázie; Brunejsko - darussalamský štát (od roku 1984), Filipínska republika, Indonézska republika, Kambodžské kráľovstvo (od roku 1999), Laoská ľudovodemokratická republika (od roku 1997), Malajzia, Mjanmarský zväz (od roku 1997), Singapurská republika, Thajské kráľovstvo a Vietnamská socialistická republika (od roku 1995). Združenie sa považuje za najvýznamnejšie politicko-hospodárske zoskupenie v Ázii. Týchto 10 členských krajín tvorí až 8% celosvetového obyvateľstva a ich HDP tvorí okolo 2,3 biliónov eur ročne:²¹

Cieľom spoločenstva ASEAN je²²:

- urýchliť cez spoločné úsilie v duchu rovnosti a spolupráce ekonomický a sociálny rast a kultúrny rozvoj v regióne za účelom posilnenia základov pre prosperujúcu spoločnosť národov juhovýchodnej Ázie.
- podporovať mier a stabilitu regiónu prostredníctvom trvalého zreteľa na spravodlivosť a právne princípy vo vzťahoch medzi krajinami regiónu a zachovávanie princípov Charty Spojených národov.

Členské krajiny ASEAN si na ceste k vytvoreniu Spoločenstva ASEAN (ASEAN Community) stanovili ako prioritu bezpečnostnú a ekonomickú spoluprácu, ktorá by jej mala byť nápomocná pri konfrontácii s vlastnými prekážkami i rastúcim obchodným a ekonomickým vplyvom spoza regiónu. Bezpečnostné spoločenstvo ASEAN (ASEAN Security Community) zdôrazňuje zásadný význam princípu nezasahovania a konsenzu v otázkach spolupráce medzi krajinami združenia. Riadi sa hodnotami, ako je princíp konzultácií o politických otázkach, výmena informácií v otázkach spoločného záujmu,

²¹ ASEAN SECRETARIAT. 2012. In *The Founding of ASEAN* [online].2014 [cit. 2014.3.2]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/>

²² ASEAN SECRETARIAT. 2012. In *The Founding of ASEAN* [online].2014 [cit. 2014.3.2]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/>

ktorými sú bezpečnostná spolupráca, rozvoj obrannej spolupráce apod. Primárnym fórom budovania mieru a stability v regióne je ARF (ASEAN Regional Forum).

V rámci ekonomického spoločenstva ASEAN (ASEAN Economic Community) sa predpokladá vytvorenie stabilného, prosperujúceho a ekonomicky vysoko konkurencieschopného regiónu, vytvorenie jednotného trhu a jednotnej výrobnjej základne. Táto nutnosť regionálnej a bilaterálnej spolupráce krajín juhovýchodnej Ázie sa rozvinula v r. 2001 a hlavným iniciátorom bol Singapur. V rámci tohto cieľa ASEAN vytvoril nový mechanizmus na posilnenie a implementáciu existujúcich ekonomických iniciatív – zónu voľného obchodu - AFTA²³ (ASEAN Free Trade Area).

AFTA je zóna voľného obchodu ASEAN, ktorej cieľom je napredovanie v procese vytvorenia ekonomického spoločenstva. Tento proces by mal byť zavŕšený do r. 2020 a mal by zaručiť voľný pohyb výrobkov, služieb a financií. AFTA bola pôvodne založená šiestimi krajinami (Brunej, Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko – ASEAN-6) a platnosť nadobudla 1.1.2002. Viac než 90% sadzieb týchto krajín bolo zredukovaných na 0 – 5%. Krajiny, ktoré k tejto zóne voľného obchodu pristúpili neskôr (Vietnam, Laos, Mjanmarsko a Kambodža - ASEAN-VLMK) zredukovali svoje clá na 5% postupne. Vietnam tak urobil v roku 2006, Laos a Mjanmarsko v roku 2008 a Kambodža v roku 2010. Prvých šesť krajín zrušilo svoje clá v roku 2010 a ostatné krajiny by tak mali urobiť do roku 2015.

V rámci liberalizácie bolo v r. 2004 špecifikovaných 11 prioritných sektorov. Ide o drevársky, automobilový, gumárenský, textilný priemysel a odevy, poľnohospodárske produkty, rybolov, elektroniku, zdravotníctvo, leteckú dopravu a turistiku. Na 11. summite ASEAN v decembri 2005 sa krajiny dohodli aj na liberalizácii sektoru služieb. Obzvlášť opatrne sa prejednávajú otázky kapitálových a finančných tokov. Výrobky na ktoré by sa znižovanie taríf nemalo vzťahovať, sú klasifikované v tzv. Vysoko citlivý zoznam všeobecných výnimiek. V procese redukovania a odstraňovania taríf rokuje ASEAN aj s ďalšími krajinami regiónu, ktoré nie sú členmi asociácie, no geograficky sú mu blízke. Ide o Čínu, Kórejskú republiku, Austráliu, Nový Zéland a Indiu.²⁴

ASEAN – Čína podpísala rámcovú dohodu o všeobecnej ekonomickej spolupráci v novembri 2002 a platnosť nadobudla v júli 2003. S ASEAN-6 mala byť zóna voľného

²³ MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. *Združenie národov juhovýchodnej Ázie* [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

²⁴ MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. *Združenie národov juhovýchodnej Ázie* [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

obchodu plne zrealizovaná do r. 2010 a s krajinami ASEAN-VLMK do 2015. Pre poľnohospodárske výrobky ČLR a ASEAN-6 už tarify eliminovali k 1.1.2006 a pre ČLR a ostatné krajiny (ASEAN-VLMK) bol stanovený termín 1.1.2010. Clá pre ostatné výrobky, vrátane citlivých materiálov zaradených do tzv. citlivého zoznamu (Sensitive List), by mali byť redukované, resp. úplne zrušené postupne, najneskôr do 2020 so všetkými krajinami ASEAN.

ASEAN – Kórejská republika podpísali spoločné vyhlásenie o všeobecnej partnerskej spolupráci v novembri 2004. Rokovania sa začali začiatkom r. 2005 a už v decembri 2005 bol podpísaný rámcový dohovor o všeobecnej ekonomickej spolupráci, ktorý nadobudol platnosť v júli 2006. Zóna voľného obchodu s ASEAN-6 by mala pokrývať 97% výrobkov do r. 2012, s Vietnamom do 2018 a s Kambodžou, Laosom a Mjanmarskom do r. 2020.

ASEAN – Austrália a Nový Zéland podpísali s AFTA v septembri 2002 CEP (Closer Economic Partnership) – pracovný program zameraný na uvoľnenie obchodu a zväčšenie jeho objemu. V novembri 2004 sa strany dohodli na povýšení CEP na zónu voľného obchodu zahrňujúcu výrobky, služby, investície a ekonomickú spoluprácu. Rokovania sa začali v marci 2005 a uzavreté by mali byť do dvoch rokov. Implementácia zóny voľného obchodu by mala prebehnúť v priebehu desiatich rokov od uzavretia rokovaní.

ASEAN – India podpísali rámcový dohovor o všeobecnej ekonomickej spolupráci v októbri 2003. Dohovor sa zameriava na regionálnu zónu obchodu a investícií medzi partnermi (RTIA – Regional Trade and Investment Area). Rokovania Indie a ASEAN o vytvorení zóny voľného obchodu sa začali v priebehu roku 2006 a jej implementácia by mala prebehnúť s ASEAN-6 (okrem Filipín) do r. 2011 a s Filipínami a ASEAN-VLMK do r. 2016.²⁵

Osobitnou je zóna voľného obchodu ASEAN - USA. Má rozdielny charakter a je podmienená požiadavkou USA, aby krajiny ASEAN majúce záujem o vytvorenie zóny voľného obchodu boli najskôr členmi WTO. Táto spolupráca sa však viac podobá bilaterálnej než multilaterálnej. Najnovším partnerom dialógu o zóne voľného obchodu je Japonsko. Rokovania medzi partnermi sa začali v apríli 2005 a zavŕšené boli v roku 2007, no prebiehajúce rokovania nenapredujú podľa očakávaní.

²⁵ MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. *Združenie národov juhovýchodnej Ázie* [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

Vo vzťahu ASEAN - EÚ je idea zóny voľného obchodu zatiaľ v počiatočnom štádiu, pretože na oboch stranách je nevyhnutná vnútorná koordinácia a harmonizácia členských krajín týchto zoskupení. Paralelne s dohodami AFTA ako celku, členské krajiny ASEAN uzatvárajú bilaterálne dohody nielen s krajinami dialógov, no i mimo regiónu, čím ekonomický dosah ASEAN ďaleko presahuje svoje geografické hranice.²⁶

Tabuľka č.5 udáva počet obyvateľov, celkovú hodnotu HDP, a tiež hodnotu HDP na obyvateľa v danom členskom štáte zoskupenia ASEAN. Pri hodnotách HDP na obyvateľa je vidieť, že ASEAN združuje krajiny s rôznou výškou HDP, ktorá sa pohybuje od 815 USD na obyvateľa v Mjanmarsku až po 51 713 USD na obyvateľa v Singapure, čo poukazuje na rozdielny stupeň vyspelosti týchto ekonomík.

Tab. č.5: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia ASEAN za rok 2012

Krajina	Počet obyvateľov	HDP v USD	HDP na obyvateľa v USD
Brunej	412 200	16 950 000 000	41 121
Filipíny	96 710 000	250 200 000 000	2 587
Indonézia	246 900 000	878 000 000 000	3 556
Kambodža	14 860 000	14 040 000 000	945
Laos	6 646 000	9 418 000 000	1 417
Malajzia	29 240 000	305 000 000 000	10 431
Mjanmarsko	52 800 000	45 830 400 000	815
Singapur	5 312 000	274 700 000 000	51 713
Thajsko	66 790 000	366 000 000 000	5 480
Vietnam	88 780 000	155 800 000 000	1 755

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Svetovej banky, dostupné na:

<http://data.worldbank.org/country>

²⁶ MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. *Združenie národov juhovýchodnej Ázie* [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom tejto záverečnej práce je na základe analýzy posúdiť medzinárodnú ekonomickú ekonomických integráciu v Ázii so zameraním sa na integračné zoskupenie ASEAN. Pre lepšie spracovanie problematiky sme si okrem hlavného cieľa stanovili aj nasledovné parciálne ciele: Prvým cieľom je bližšie popísať zoskupenie ASEAN a charakterizovať jeho situáciu a rozvoj za posledné roky. Ďalším cieľom je poukázať na dôležitosť zoskupenia ASEAN v medzinárodnom obchode. Tretím cieľom je ukázať veľkosť a rozvoj intraregionálneho a extraregionálneho obchodovania zoskupenia ASEAN.

Pri riešení práce sme prešli nasledovnými krokmi: analýza problému, zber/získanie údajov, analýza údajov, riešenie úloh a interpretácia výsledkov. Analýzou problému predstavuje naštudovanie si danej problematiky. Údaje na analýzu sme zozbierali na oficiálnych stránkach Svetovej banky, ministerstiev, či jednotlivých ekonomických zoskupení. Na základe analýzy problému a dostupných údajov sme zostavili tabuľky a grafy, ktoré sme využili na získanie výsledkov. Po vyriešení úlohy sme na základe syntézy interpretovali dosiahnuté výsledky.

Hlavným zdrojom informácií boli knižnice a internet. Najvyužívanejšou bola knižnica Ekonomickej univerzity. V jej priestoroch sa však materiálov na túto tému nenachádza dostatok. Po spracovaní teoretickej časti práce bolo potrebné zohnať aktuálne údaje k riešenej problematike na analýzu a následnú interpretáciu výsledkov. Tieto údaje sme zozbierali na internetových stránkach.

Táto práca vychádza z viacerých knižných publikácií – zväčša z cudzojazyčnej literatúry, nakoľko v slovenskom jazyku nie je veľa aktuálnych publikácií na túto tému. Ďalším zdrojom je internet, hlavne vďaka jeho dostupnosti a aktuálnosti a množstva dobre vypracovaných štatistík, tabuliek a analýz, ktoré taktiež budú využité v tejto práci. Z aspektu dôveryhodnosti internetových zdrojov, informácie sú čerpané z oficiálnych stránok, akými sú napríklad stránky Ministerstva zahraničných vecí SR, EÚ integračného zoskupenia ASEAN.

3. Výsledky práce a diskusia

Integrácia ASEAN

„ Dnes ASEAN nie je len dobre fungujúci, nepostrádateľný v regióne, ale je reálnou silou, s ktorou sa počíta ďaleko za hranicami regiónu. Je tiež dôveryhodným partnerom pre Spojené národy v oblasti rozvoja..... “²⁷

(Kofi Annan, Generálny tajomník Spojených národov, 16. február 2000)

3.1. Charakteristika krajín ASEAN

V regióne ASEAN žije viac ako 600 miliónov obyvateľov a jeho celková rozloha je 4,5 milióna štvorcových kilometrov. Priemerný hrubý domáci produkt na obyvateľa tvorí takmer 12 tisíc amerických dolárov a celkový objem obchodov je takmer 2 500 miliárd amerických dolárov. Každá krajina zoskupenia ASEAN má vlastnú menu.²⁸

Tab. č.6: Charakteristika krajín ASEAN za rok 2012 cez vybrané ukazovatele

Charakteristika krajín ASEAN 2012			
Krajina	Rozloha v km ²	Celkový obchod 2012 (v mld. USD)	Mena
Brunej	5 770	16,86	Dolár (B \$)
Filipíny	300 000	117,38	Peso (PhP)
Indonézia	1 904 569	381,72	Rupiah (Rp)
Kambodža	236 800	18,66	Riel
Laos	236 800	6,16	Kip
Malajzia	329 750	423,93	Ringgit (RM)
Mjanmarsko	678 500	18,50	Kyat
Singapur	693	788,12	Dolár (S\$)
Thajsko	514 000	477,30	Baht
Vietnam	329 560	227,79	Dong
ASEAN	4 536 442	2 476,4	-

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Svetovej banky, dostupné na:

<http://data.worldbank.org/country>

²⁷ OBADI, S. M. 2003. 36 rokov od vzniku ASEAN: úspechy a prekážky, In *Ekonomický časopis*, ISSN 1251-1269, 2003, č. 10, s. 51

²⁸ SEKRETARIÁT ASEAN, [online]. 2013. Dostupné na internete: <<http://www.aseansec.org/>>

Do zoskupenia ASEAN patria krajiny, ktoré zaznamenávajú vysoké tempá ekonomického rastu. ASEAN združuje krajiny s relatívne vysokým HDP na obyvateľa (Singapur a Brunej), ale aj krajiny veľmi chudobné (Vietnam, Laos). Posledným rozšírením (Mjanmarsko, Laos) k združeniu pristúpili veľmi chudobné krajiny, ktoré však disponujú značným nerastným bohatstvom a ľudským potenciálom. Z dôvodu týchto ekonomických rozdielov je do značnej miery ovplyvnený aj objem ich vzájomnej hospodárskej spolupráce.

ASEAN zaznamenal mimoriadne dynamický rast, avšak cítil potrebu riešenia poklesu svetového dopytu po vývoze z členských krajín, a preto sa rozhodol liberalizáciou podporiť vzájomný obchod. Do roku 1970 tvoril podľa odhadov vzájomný obchod len 12-15% celkového objemu obchodu týchto krajín.

Preto sa ASEAN zameril na zlepšenie economickej spolupráce a zaviedol Dohovor o preferenčnom obchodovaní (Preferencial Trading Arrangement – PTA) v roku 1977, ktorý povoľoval tarifné preferencie v obchode medzi členmi ASEAN. V roku 1992 bola podpísaná Rámcová dohoda o rozšírení economickej spolupráce, ktorá znamená prelom v doterajšom vývoji organizácie a v rámci ktorej sa členské krajiny dohodli, že v priebehu 15 rokov vytvoria vlastnú slobodnú obchodnú zónu AFTA (Asean Free Trade Area). AFTA vznikla v roku 2003 (5 rokov skôr, ako sa plánovalo) a v nasledujúcich 5 rokoch od spustenia projektu vzrástol vnútro-regionálny obchod medzi krajinami ASEAN na takmer 25 %.²⁹

Politická a ekonomická spolupráca

Krajiny ASEAN spolupracujú v economickej oblasti na základe nasledovných zmlúv:³⁰

Spolupráca vo voľnom obchode:

- Rámcová zmluva o posilnení economickej spolupráce (1992).
- AFTA AICO (AFTA = urýchlenie CEPT).
- Rámcová zmluva ASEAN o službách (1995).
- Rámcová zmluva o investičnej zóne ASEAN (október 1998).
- Rámcová zmluva ASEAN o uľahčení tranzitu tovarov (december 1998).
- Rámcová zmluva ASEAN o vzájomnom uznaní dohôd (december 1998).

²⁹ GAVALOVÁ, V. 2007. *Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín*. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. ISBN 978-80-225-2439-1

³⁰ ASEAN SECRETARIAT. 2012. In *The Founding of ASEAN* [online].2014 [cit. 2014.3.2]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/>

Rámcová zmluva o posilnení ekonomickej spolupráce (4. oficiálny summit ASEAN v roku 1992) - táto zmluva stanovuje smerovanie ekonomickej spolupráce vo vnútri regiónu a definuje všeobecné princípy, úlohy, kategórie a metódy na dosiahnutie cieľa. Tiež obsahuje založenie AFTA.

AFTA (ASEAN Free Trade Area) - Schéma spoločnej efektívnej preferenčnej tarify (CEPT) je používaná na redukcii colných taríf vo vnútri regiónu pod 5% v princípe od roku 2002 pre šesť národov ASEAN (Brunej, Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko), od roku 2003 pre Vietnam a od roku 2005 tiež pre Laos a Mjanmarsko a Kambodžu v roku 2010.

ASEAN Industrial Cooperation Schem (AICO) - Aplikuje CEPT škálu ciel (0 - 5%) na AICO-om dohodnuté produkty, aby sa tak posilnila priemyselná spolupráca vo vnútri regiónu. Urýchlená implementácia CEPT.

Rámcová zmluva ASEAN o službách (5.-ty formálny summit ASEAN v roku 1995) - podporuje voľný obchod v oblastiach financií, námornej prepravy, telekomunikácií, letectva, turizmu, stavebníctva, obchodu atď.

Rámcová zmluva o investičnej zóne ASEAN (30.-ty AEM míting v roku 1998) - podporuje voľné investovanie vo vnútri regiónu. Určuje líniu pre aplikáciu preferenčného prístupu v roku 2010 pre ASEAN investorov a 2020 pre investorov mimo ASEAN. Investície do všetkých odvetví by mali byť otvorené od roku 2010 pre ASEAN investorov a od roku 2020 pre investorov mimo ASEAN. Podporuje voľnejší tok kapitálu, kvalifikovaných pracovníkov, profesionálov a technológií.

Rámcová zmluva o zjednodušení tranzitu tovarov (6. -ty oficiálny summit ASEAN v decembri 1998) - podporuje zjednodušenie procedúr (oslobodenie od zvyčajných kontrol, ciel atď.) týkajúcich sa pohybu tovarov vo vnútri regiónu.

Rámcová zmluva ASEAN o vzájomnom uznaní dohôd (6.-ty oficiálny summit ASEAN v decembri 1998) - definuje rámec pre vzájomné uznanie dohôd pre každú produktovú kategóriu a uľahčuje členským krajinám ASEAN vzájomné uznanie produktových štandardov tak, aby sa redukovali technické prekážky obchodov vo vnútri regiónu.³¹

³¹ ASEAN SECRETARIAT. 2012. In *The Founding of ASEAN* [online].2014 [cit. 2014.3.2]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/>

3.2. Vývoj HDP krajín ASEAN

Podľa viacerých významných ekonómov je základným makroukazovateľom hrubý domáci produkt. „Hrubý domáci produkt predstavuje tržnú hodnotu celkovej produkcie finálnych výrobkov vytvorených výrobnými faktormi na území štátu, bez ohľadu na národnú príslušnosť užívaných výrobných faktorov. Jednoducho povedané, hrubý domáci produkt predstavuje súčet všetkých tovarov a služieb, ktoré boli vyrobené na území určitej krajiny. Takto vyjadrené HDP je obvykle uvádzané v bežných cenách meraného roku. Aby bolo možné zistiť rast HDP je nutné skúmanú veličinu očistiť o vplyv rastu cien a HDP prepočítať na hladinu stálych cien, kedy sa ceny určitého roku zvolia za základ, v ktorom je oceňovaná i produkcia nasledujúcich, či predchádzajúcich rokov. Vtedy hovoríme o reálnom HDP.“³²

HDP sa udáva jednotne v amerických dolároch, pre jeho jednoduchšie porovnanie. Tabuľka č.7 udáva vývoj HDP v rokoch 2007 až 2012 za jednotlivé krajiny a integračné zoskupenie celkom.

Tab. č.7: Vývoj HDP za roky 2007 - 2012 (v miliónoch USD)

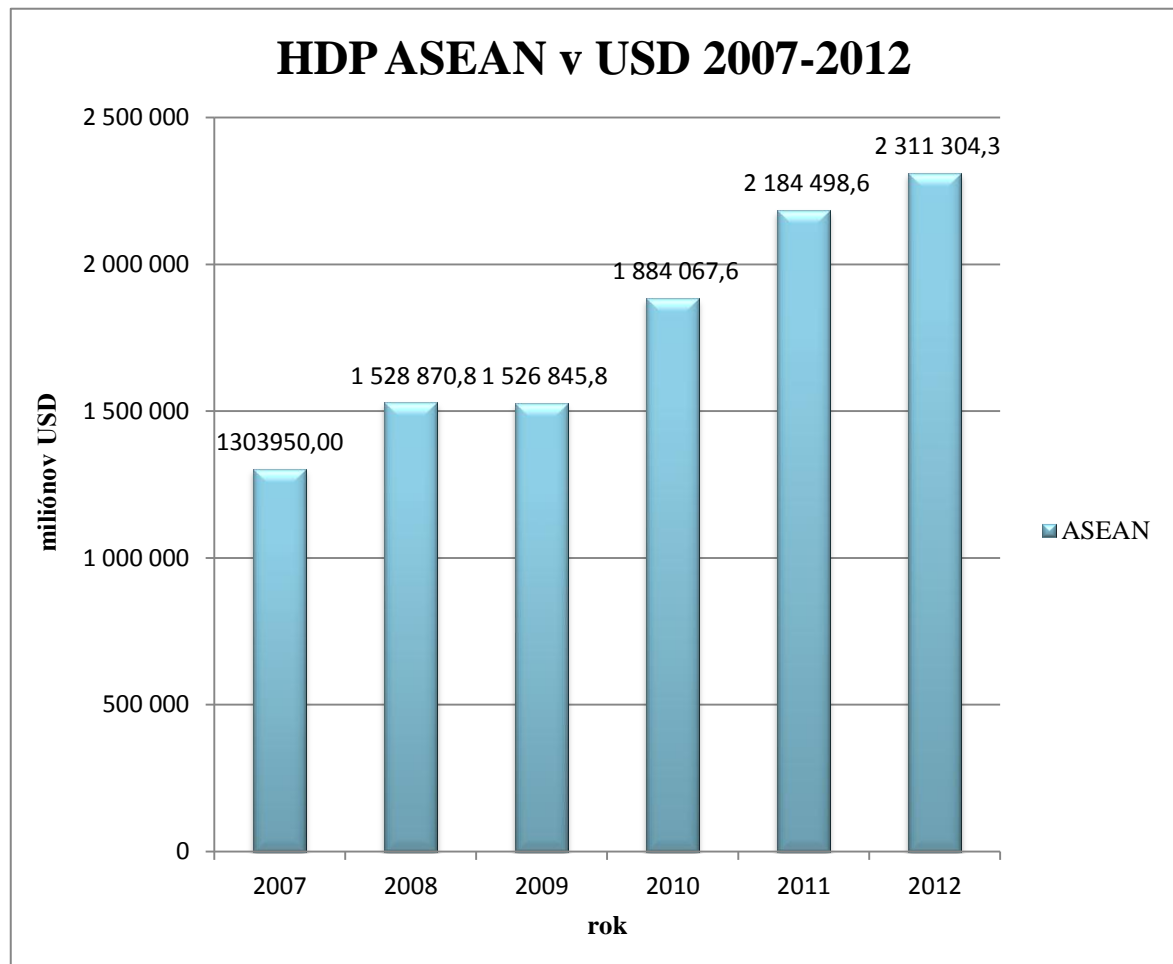
Krajina	Rok					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Brunej	12281,0	14 482,9	10 815,4	12 401,9	16 691,4	16 969,7
Filipíny	146839,0	173 427,2	168 643,9	199 975,9	224 107,8	250 542,7
Indonézia	431024,0	513 032,3	546 527,0	710 068,3	846 317,2	878 223,4
Kambodža	8636,0	11 073,4	10 353,7	11 229,3	12 803,9	14 400,8
Laos	4230,0	5 290,9	5 594,9	6 852,5	8 060,6	9 083,1
Malajzia	187112,0	231 382,0	202 627,4	243 429,0	289 230,1	305 154,4
Mjanmarsko	19132,0	25 435,2	31 830,8	42 228,1	52 465,7	52 524,9
Singapur	176770,0	190 858,9	189 333,6	232 075,1	265 651,5	276 609,5
Thajsko	246961,0	272 945,8	264 040,9	319 276,5	345 825,5	366 126,6
Vietnam	70965,0	90 942,1	97 078,3	106 530,9	123 345,0	141 669,1
ASEAN	1303950,0	1 528 870,8	1 526 845,8	1 884 067,6	2 184 498,6	2 311 304,3

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN Finančného a makroekonomického dohľadu, dostupné na <http://www.asean.org/component/zoo/item/macroeconomic-indicators>

³² FINANČNE MEDIA SK .2013. In *HDP v bežných a stálych cenách*. [online]. 2013. [cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.sk/hospodarstvo/hdp/bezne-a-stale-ceny/>>

Graf č.1 udáva vývoj HDP integračného zoskupenia ASEAN v rokoch 2007 až 2012. Ako je z grafu vidieť, s výnimkou roku 2009 HDP ASEANu neustále rastie. Najväčší skok v absolútnej výške HDP sa udial medzi rokmi 2009 a 2010.

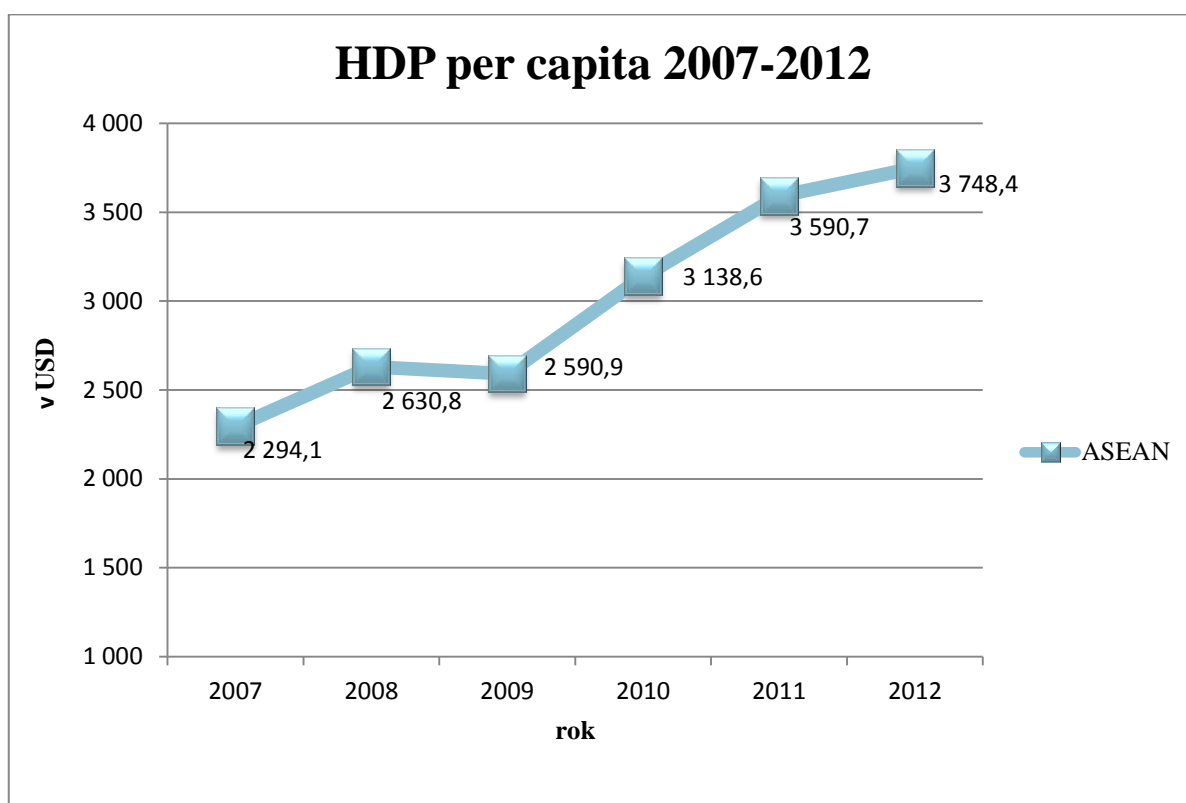
Graf č.1: Vývoj HDP zoskupenia ASEAN za roky 2007-2012 (v miliónoch USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN Finančného a makroekonomického dohľadu, dostupné na: <http://www.asean.org/component/zoo/item/macroeconomic-indicators>

Nakoľko samotné HDP nie je objektívne porovnateľná kategória, je potrebné stanoviť aj ďalší makroekonomický ukazovateľ HDP na obyvateľa (HDP per capita). HDP na obyvateľa sa vypočítava ako podiel HDP a počtu obyvateľov danej krajiny. Tento ukazovateľ slúži pre porovnanie výkonnosti krajín. Ako vidieť z Grafu č.2, krivka za posledné tri roky stúpa strmšie ako za prvé tri roky, z čoho vyplýva, že rast HDP na obyvateľa ASEAN rástol rýchlejšie. Predpokladom na najbližšie roky je, že tento trend bude pokračovať.

Graf č.2: Vývoj HDP na obyvateľa za roky 2007-2012 v USD na obyvateľa

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN Finančného a makroekonomického dohľadu, dostupné na: <http://www.asean.org/component/zoo/item/macroeconomic-indicators>

Treba však poznamenať, že celková hodnota HDP na obyvateľa združenia ASEAN je značne ovplyvnená vysokými hodnotami dvoch krajín – Singapuru (za rok 2012 až 52 069 USD) a Bruneja (za rok 2012 až 42 446 USD), pričom dve krajiny nedosiahli HDP na obyvateľa v roku 2012 ani 1000 USD (Kambodža a Mjanmarsko). Pozitívom je, že všetky členské krajiny zaznamenali v roku 2012 rast HDP na obyvateľa oproti roku 2007. Najväčší rast za posledných 5 rokov zaznamenalo Mjanmarsko – až 258,91% rast. Následne krajiny Laos (193,88%), Vietnam (189,39%) a Indonézia (187,83%).

3.3. Obchod integračného zoskupenia

Obchod integračného zoskupenia ASEAN možno rozdeliť na dve časti. Prvá časť obchodu integračného zoskupenia sa venuje obchodu medzi jednotlivými členskými štátmi a druhá časť obchodu členských krajín s tretími krajinami.

Výsledkom tvorby regiónov, spoločnej kultúry, histórie, tradície a najmä globalizácie je tvorba rozličnej formy spolupráce až integračných zoskupení medzi

jednotlivými krajinami vo svete. Tieto integrácie majú obrovský vplyv aj na obchod krajín jednak v rámci týchto integračných celkov, ale aj navonok voči tretím krajinám.

Ako je už definované v obsahu práce, integrácia sa definuje ako proces prepájania jednotlivých národných ekonomík na novú ekonomickú štruktúru regionálneho hospodárskeho komplexu. Integrácia má viacero výhod, no aj nevýhod, ktoré sa dotýkajú obchodu týchto krajín. Je preto nevyhnutné sledovať rozličné reakcie na jednotlivé opatrenia, ktoré sú tvorené integráciou určitých štátov. Odstraňovanie bariér obchodu je hlavným cieľom ekonomickej integrácie, a takýto druh opatrení je spojený s určitými nákladmi. Pre efektívne fungovanie integrácie a spĺňanie jej cieľov je dôležité, aby tieto náklady neprevyšovali prínosy a aby výhody z týchto opatrení boli čo najväčšie.

Obchodné účinky integrácie vytvárajú rôzny efekt. Buď obchod vytvárajú alebo ho odvracajú. Efekt vytvárania obchodu sa spája s efektívnejšou produkciou členských krajín a s ich komparatívnymi výhodami. Vznik týchto výhod je podmienený redukciami alebo odstránením bariér v obchodovaní medzi členskými štátmi, čím sa zabezpečí slobodná konkurencia medzi firmami týchto štátov.

Tabuľka číslo 8 ukazuje hodnoty celkového obchodu členských krajín ASEAN za rok 2012 a ich % podiel. Táto tabuľka slúži pre porovnanie a tiež určenie percentuálnych podielov intraregionálneho a extraregionálneho obchodu na celkovom obchode krajín.

Tab. č.8: Celkový obchod krajín ASEAN za rok 2012

Celkový Obchod 2012 (v mil. USD)		
Krajina	2012	% podiel
Brunej	16 856,3	0,68%
Filipíny	117 381,6	4,74%
Indonézia	381 721,3	15,41%
Kambodža	18 663,7	0,75%
Laos	6 158,8	0,25%
Malajzia	423 930,3	17,12%
Mjanmarsko	18 503,3	0,75%
Singapur	788 116,9	31,82%
Thajsko	477 301,9	19,27%
Vietnam	227 793,3	9,20%
ASEAN	2 476 427,4	100,00%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:

<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

3.3.1. Intraregionálny obchod

Krajiny sa všeobecne zoskupujú za účelom dosiahnutia určitých zámerov resp. cieľov. Najčastejším a najdôležitejším cieľom u takmer všetkých integračných zoskupení je zvýšenie vzájomného obchodu, čiže intraregionálneho obchodu a podpora ekonomického rozvoja členských krajín.

Členské štáty ASEAN majú bohatú tradíciu v obchodovaní. V hospodárskom živote týchto krajín mal zahraničný obchod vždy významné miesto. Mnohé štáty juhovýchodnej Ázie sa začali usilovať o urýchlenú industrializáciu. Uvedomili si, že vhodná zahraničnoobchodná politika by sa mohla stať oporou ich úsilia, a tak predstavovala popredný prvok stratégie rozvoja hospodárstva.

Krajiny začali ochraňovať vnútorný trh pre rozvoj začínajúcich priemyselných odvetví a všestranne podporovať vývoznú expanziu domácich subjektov na svetové trhy. Táto politika sa ukázala ako vysoko efektívna, preto si ju začali osvojovať a uplatňovať vo svojich ekonomikách aj ďalšie štáty. Neskôr začali tieto krajiny odstraňovať prekážky pohybu tovarov a finančných tokov.

Liberalizácia finančného sektora priťahovala do týchto ekonomík rozsiahle kapitálové toky zo zahraničia, ktoré prispeli k rozšíreniu a modernizácii výrobného sektora, čo malo stimulačný účinok na vývoz i dovoz. Juhovýchodná Ázia sa v súčasnosti považuje za jeden z najliberálnejších a svetu najotvorenejších regiónov tretieho sveta (Singapur až 278,4%³³).

V 70. rokoch tvoril vzájomný obchod ASEANu len 12 – 15% z jeho celkového zahraničného obchodu. V roku 1993 tvoril intraregionálny obchod 19,2% a postupnou integráciou a prehĺbujúcou sa spoluprácou rástol a v roku 2000 dosiahol úroveň 22,3% z celkového obchodu krajín ASEAN. V tabuľke č.9 vidíme, že intraregionálny obchod v roku 2012 tvorí až 24,31%. Miera obchodu je značne závislá aj od konkrétnej krajiny. Podiel obchodu jednotlivých krajín v rámci ASEAN na celkovom podiele obchodu sa pohybuje od 16,82% až po 40,67%.

Do úvahy treba brať nielen podiel obchodu, ale aj jeho veľkosť. Najväčší objem obchodov v rámci integračného zoskupenia uskutočnil Singapur v hodnote 209 621,3 miliónov amerických dolárov, za ním nasledovala Malajzia s hodnotou obchodu 115 812,7

³³ THE HERITAGE FOUNDATION. 2014. In *Index of economic freedom*. [online]. 2013. [cit. 2014.2.1] Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/country/singapore>>

miliónov amerických dolárov a Thajsko s hodnotou 99 535,5 miliónov amerických dolárov. Rast vzájomných obchodov dokazuje úspešnosť integračného procesu tohto zoskupenia. Industrializácia a presadzovanie liberalistickej politiky v oblasti obchodu bude naďalej hnať a ovplyvňovať rýchlosť rastu.³⁴

Tabuľka č. 9 určuje hodnoty intraregionálneho obchodu jednotlivých členských krajín a tiež celého zoskupenia ASEAN za rok 2012, a tiež podiel jednotlivých krajín na tomto obchode.

Tab. č.9: Intraregionálny obchod krajín ASEAN za rok 2012

Intraregionálny Obchod (v mil. USD)		
Krajina	2012	% podiel
Brunej	3 340,1	0,55%
Filipíny	24 758,3	4,11%
Indonézia	95 654,5	15,89%
Kambodža	5 142,9	0,85%
Laos	2 337,2	0,39%
Malajzia	115 812,7	19,24%
Mjanmarsko	7 525,4	1,25%
Singapur	209 621,3	34,82%
Thajsko	99 535,5	16,53%
Vietnam	38 320,2	6,36%
ASEAN	602 048,2	100,00%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:

<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

Nasledujúca tabuľka č.10 popisuje vývoj intraregionálneho exportu krajín ASEAN v období rokov 2009 až 2012. Percentuálny podiel vyjadruje podiel intraregionálneho importu na celkovom obchode krajín ASEAN. V prvých troch rokoch podiel exportu na celkovom obchode medzi členskými krajinami zoskupenia rástol, avšak medzi rokom 2011 a 2012 mierne poklesol, a to o 0,56%. Z hodnôt tabuľky vidieť, že na intraregionálnom exporte krajín ASEAN má najväčší podiel Singapur, ktorý tvorí takmer polovicu intraregionálneho exportu každý rok. Naopak najmenší podiel tvoria krajiny Laos, Kambodža a Brunej. Celková hodnota intraregionálneho exportu sa za posledné štyri roky zvýšila až o 62,30%.

³⁴ OBADI, S. M. 2004. *Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a Európskou úniou*. Bratislava: Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, 2004. 34-36 s. ISBN 80-7144-142-2

Tab. č.10: Vývoj Intraregionálneho exportu krajín ASEAN za roky 2009-2012

Intraregionálny Export (v mil. USD)								
Krajina	2009	% podiel	2010	% podiel	2011	% podiel	2012	% podiel
Brunej	1187,1	0,15%	1061,5	0,10%	1721,1	0,14%	1737,08	0,14%
Filipíny	5838,4	0,72%	11557,6	1,08%	8635,3	0,70%	9804,38	0,78%
Indonézia	24623,9	3,04%	33347,5	3,11%	42098,9	3,39%	41831,10	3,33%
Kambodža	644,6	0,08%	702,5	0,07%	833,7	0,07%	990,48	0,08%
Laos	997,4	0,12%	1150,6	0,11%	959,8	0,08%	1170,24	0,09%
Malajzia	40365,1	4,98%	50485	4,71%	56049,7	4,51%	60945,18	4,86%
Mjanmarsko	3196,7	0,39%	3739,9	0,35%	3957,4	0,32%	3398,97	0,27%
Singapur	81646,5	10,07%	111268,2	10,39%	127544,5	10,27%	129802,30	10,35%
Thajsko	32490,6	4,01%	44334,5	4,14%	72226,6	5,81%	56729,60	4,52%
Vietnam	8554,8	1,06%	10333,6	0,96%	13504,8	1,09%	17445,68	1,39%
ASEAN	199545,1	24,62%	267980,9	25,02%	327531,8	26,37%	323855,01	25,81%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:

<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

Tabuľka č.11 opisuje vývoj intraregionálneho importu krajín ASEAN v období rokov 2009 až 2012. Percentuálny podiel vyjadruje podiel intraregionálneho importu na celkovom obchode krajín ASEAN. Ako je vidieť v tabuľke, podiel intraregionálneho importu krajín ASEAN na celkovom intraregionálnom obchode od roku 2010 mierne klesal. Z hodnôt tabuľky tiež vidieť, že najväčší podiel na intraregionálnom importe majú Singapur, Malajzia a Indonézia. Najmenší podiel importu majú malé krajiny Laos a Brunej. Celková hodnota intraregionálneho importu sa za posledné štyri roky zvýšila o 57,5%.

Tab. č.11: Vývoj Intraregionálneho importu krajín ASEAN za roky 2009-2012

Intraregionálny Import (v mil. USD)								
Krajina	2009	% podiel	2010	% podiel	2011	% podiel	2012	% podiel
Brunej	1255,1	0,17%	1206,1	0,12%	1191,1	0,10%	1603,0	0,13%
Filipíny	11561,1	1,59%	16269,8	1,67%	15040,3	1,31%	14953,9	1,22%
Indonézia	27742,4	3,82%	47125,1	4,83%	57254,3	4,99%	53823,4	4,41%
Kambodža	1453,3	0,20%	1682	0,17%	2170,1	0,19%	4152,5	0,34%
Laos	1480,8	0,20%	1425,9	0,15%	1570,5	0,14%	1167,0	0,10%
Malajzia	31700,2	4,36%	44785,7	4,59%	52090	4,54%	54867,5	4,49%
Mjanmarsko	2065,7	0,28%	1993,2	0,20%	3250,3	0,28%	4126,5	0,34%
Singapur	59047,6	8,13%	78715	8,08%	78126,4	6,82%	79819,0	6,53%
Thajsko	26759,5	3,68%	42276,2	4,34%	39224,2	3,42%	42805,9	3,50%
Vietnam	13566,7	1,87%	16344,7	1,68%	20793,2	1,81%	20874,6	1,71%
ASEAN	176632,4	24,32%	251823,7	25,83%	270710,4	23,62%	278193,2	22,77%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:

<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

3.3.2. Extraregionálny obchod

Krajiny integračného zoskupenia ASEAN už dlhé roky spolupracujú s viacerými nečlenskými partnermi. Vytváranie silných partnerstiev v regióne či vo svete patria medzi priority zoskupenia. Táto nutnosť regionálnej a bilaterálnej spolupráce krajín juhovýchodnej Ázie sa rozvinula už v r. 2001 a jej hlavným iniciátorom bol Singapur. V rámci tohto cieľa ASEAN vytvoril nový mechanizmus na posilnenie a implementáciu existujúcich ekonomických iniciatív – zónu voľného obchodu -AFTA (ASEAN Free Trade Area). Spolupráca sa rozšírila nie len do sfér obchodu, ale aj bezpečnosti, energetiky, investícií a mnohých iných oblastí.³⁵

Celkový obchod krajín ASEAN v roku 2012 s nečlenskými krajinami dosiahol celkovú hodnotu 1 874 379,2 miliónov USD, čo tvorí až 75,69% celkových obchodov zoskupenia. Podiel extraregionálneho obchodu jednotlivých krajín v rámci ASEAN na celkovom obchode zoskupenia sa pohybuje od 59,33% až po 83,18%.

Okrem podielu obchodu, je potrebné brať do úvahy aj jeho veľkosť. Najväčší objem obchodov v rámci integračného zoskupenia uskutočnil Singapur v hodnote 578 495,6 miliónov amerických dolárov, nasleduje Thajsko s hodnotou 377 766,4 miliónov amerických dolárov a Malajzia, ktorej extraregionálny obchod v roku 2012 dosiahol hodnotu 308 117,6 milióna amerických dolárov. Naopak najmenší objem zaznamenal Laos, a to v hodnote 3 821,6 miliónov amerických dolárov.

Tabuľka č. 9 určuje hodnoty extraregionálneho obchodu jednotlivých členských krajín a tiež celého zoskupenia ASEAN za rok 2012, a tiež podiel jednotlivých krajín na tomto obchode.

³⁵ MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. *Združenie národov juhovýchodnej Ázie* [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

Tab. č.12: Extraregionálny obchod krajín ASEAN za rok 2012

Extraregionálny Obchod (v mil. USD)		
Krajina	2012	% podiel
Brunej	13 516,2	0,72%
Filipíny	92 623,3	4,94%
Indonézia	286 066,8	15,26%
Kambodža	13 520,8	0,72%
Laos	3 821,6	0,20%
Malajzia	308 117,6	16,44%
Mjanmarsko	10 977,9	0,59%
Singapur	578 495,6	30,86%
Thajsko	377 766,4	20,15%
Vietnam	189 473,1	10,11%
ASEAN	1 874 379,2	100,00%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:

<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

Tabuľka č.13 popisuje vývoj extraregionálneho exportu krajín ASEAN v období rokov 2009 až 2012. Percentuálny podiel vyjadruje podiel intraregionálneho importu na celkovom obchode krajín ASEAN. Celková hodnota exportu narastá rýchlym tempom a za posledné štyri roky narástla až o 52,35%. Z hodnôt tabuľky vidieť, že na exporte zoskupenia ASEAN do tretích krajín má najväčší podiel Singapur, Thajsko, Malajzia a Indonézia. Tieto štyri krajiny tvoria spolu až 82,3% celkového extraregionálneho exportu v roku 2012. Naopak najmenší podiel tvoria krajiny Laos, Mjanmarsko a Kambodža. Pri súčasnom raste exportu do partnerských krajín by malo zoskupenie ASEAN čoskoro prekročiť hodnotu jedného bilióna.

Tab. č.13: Vývoj Extraregionálneho exportu krajín ASEAN za roky 2009-2012

Extraregionálny Export (v mil.USD)								
Krajina	2009	% podiel	2010	% podiel	2011	% podiel	2012	% podiel
Brunej	5964,9	0,74%	7553,9	0,71%	10641,2	0,86%	11445,1	0,91%
Filipíny	32496,2	4,01%	39874,1	3,72%	39406,9	3,17%	42190,9	3,36%
Indonézia	91886,1	11,34%	124431,6	11,62%	161397,8	12,99%	148200,7	11,81%
Kambodža	4341,2	0,54%	4881	0,46%	5876,8	0,47%	6444,5	0,51%
Laos	239,8	0,03%	1282,2	0,12%	786,7	0,06%	1485,0	0,12%
Malajzia	116525,8	14,38%	148315,9	13,85%	172129,5	13,86%	166592,6	13,28%
Mjanmarsko	3144,8	0,39%	3859,6	0,36%	4161,8	0,34%	5916,0	0,47%
Singapur	188186	23,22%	259926,1	24,27%	281899	22,69%	278591,3	22,21%
Thajsko	120006,6	14,81%	150977,8	14,10%	156594,1	12,61%	172794,6	13,77%
Vietnam	48136,2	5,94%	61858,3	5,78%	81860,7	6,59%	97065,1	7,74%
ASEAN	610927,6	75,38%	802960,5	74,98%	914754,5	73,63%	930725,7	74,19%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:
<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

Nasledujúca tabuľka č.14 opisuje vývoj extraregionálneho importu krajín ASEAN v období rokov 2009 až 2012. Percentuálny podiel vyjadruje podiel intraregionálneho importu na celkovom obchode krajín ASEAN. V poslednom roku dosahuje podiel importu z tretích krajín až 77,23% na celkovom extraregionálnom obchode. Medzi troch najvýznamnejších importérov z tretích krajín patria podobne ako aj u exportu krajiny Singapur, Thajsko, Malajzia a Indonézia. Najmenší podiel importu majú malé krajiny Laos a Brunej. Celková hodnota extraregionálneho importu sa za posledné štyri roky zvýšila o 71,6%.

Tab. č.14: Vývoj Extraregionálneho importu krajín ASEAN za roky 2009-2012

Extraregionálny Import (v mil.USD)								
Krajina	2009	% podiel	2010	% podiel	2011	% podiel	2012	% podiel
Brunej	1195,4	0,16%	1177,6	0,12%	1268,9	0,11%	2071,0	0,17%
Filipíny	33972,9	4,68%	41958,8	4,30%	48669,1	4,25%	50432,5	4,13%
Indonézia	69086,8	9,51%	88538,1	9,08%	120181,3	10,48%	137866,1	11,28%
Kambodža	2447,6	0,34%	3214,7	0,33%	3963,5	0,35%	7076,3	0,58%
Laos	244,2	0,03%	650,4	0,07%	638,8	0,06%	2336,6	0,19%
Malajzia	91630,2	12,61%	119947,8	12,30%	135452,8	11,82%	141525,0	11,58%
Mjanmarsko	1784,1	0,25%	2205,6	0,23%	3555,6	0,31%	5061,9	0,41%
Singapur	186737,1	25,71%	249364	25,58%	287582,7	25,09%	299904,3	24,55%
Thajsko	107010,1	14,73%	147452,3	15,13%	190859,5	16,65%	204971,8	16,78%
Vietnam	55664,2	7,66%	68456,5	7,02%	83423,3	7,28%	92408,0	7,56%
ASEAN	549772,6	75,68%	722965,8	74,17%	875595,5	76,38%	943653,6	77,23%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:
<http://www.asean.org/news/item/external-trade-statistics-3>

3.4. Spolupráca ASEAN s Európskou Úniou

Vzťah ASEAN a Európskej únie bol formovaný na 10. ASEAN zasadnutí ministrov zahraničných vecí, ktorá sa konala 5. až 8. júla 1977, ktorí sa dohodli na formálnej spolupráci a vzťahoch s Európskym hospodárskym spoločenstvom (EHS), ktorého sa zúčastnila Rada ministrov EHS, stáli zástupcovia krajín EHS a tiež komisie EHS.

Vzťahy ASEAN a EU dialógu sa inštitucionalizovali podpisom dohody o ASEAN - EHS spolupráci dňa 7. marca 1980. Od tej doby sa tieto vzťahy rýchlo rozrástli a rozšírili a pokrývajú širokú škálu oblastí, vrátane politickej a bezpečnostnej, hospodárskej a obchodnej, sociálnej a kultúrnej a rozvojovej spolupráce.³⁶

3.4.1. Hospodárska spolupráca

Obchodné a investičné vzťahy medzi ASEAN a EÚ sú veľmi podstatné . Celkový obchod medzi ASEAN a EÚ v roku 2011 mierne vzrástol, a to o 12,6 % , vo výške 234,8 miliárd amerických dolárov. Vývoz do EÚ sa zvýšil o 10 % vo výške 126,6 miliárd amerických dolárov a dovoz z EÚ stúpol o 15,6 % v celkovej výške 108,2 miliárd amerických dolárov.

Toky priamych zahraničných investícií z EÚ do ASEAN sa zvýšili o 7,2 % , v celkovej výške 18,2 miliárd US \$. EÚ je naďalej tretím najväčším obchodným partnerom ASEAN a naďalej najväčším zdrojom priamych zahraničných investícií ASEAN, s podielom 16 %.

V oblasti cestovného ruchu, počet príjazdov návštevníkov z EÚ do ASEAN v roku 2011 bol 7,33 milióna, čo je nárast z 6,97 milióna turistov roku 2010.

Na dvanástom stretnutí Konzultácií Obchodných Komisárov ASEAN a EU, ktoré sa uskutočnilo dňa 8. marca 2013 v Ha Noi vo Vietname, schválili ministri ASEAN a EÚ Obchodný a Investičný Pracovný Program na rok 2013-2014, ktorý sa zameriava na zlepšenie obojsmerných obchodných vzťahov a investícií medzi ASEAN a EÚ, ako aj

³⁶ ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In *Overview of ASEAN-EU Dialogue Relations*. [online]. 2014. 2014 [2014.09.04.] Dostupné na internete: <http://www.asean.org/news/item/overview-of-asean-eu-dialogue-relations>

podporu širšej integrácie v rámci ASEAN, ako aj medzi ASEAN a EÚ. Ministri znovu potvrdili svoj záväzok k posilneniu spolupráce medzi oboma regiónmi, vrátane možnosti obnovenia rokovaní o dohode o voľnom obchode medzi ASEAN a EÚ, na realizáciu hospodárskeho spoločenstva ASEAN do konca roka 2015.

Tretí Podnikateľský Summit ASEAN a EÚ sa konal 8-9 Marca 2013. Podnikateľský Summit, ktorý sa každoročne usporadúva od roku 2011, aj naďalej priťahuje veľa podnikateľov z oboch regiónov a poskytuje príležitosť k dialógu medzi verejným a súkromným sektorom. Ministri a komisár EÚ pre obchod vyjadrili nádej, že udalosť bude generovať viac obchodných príležitostí a rozšíreniu hospodárskej spolupráce medzi oboma regiónmi.³⁷

3.4.2. Funkčná a rozvojová spolupráca

ASEAN a EÚ sa dohodli na nástroji regionálneho dialógu EÚ – ASEAN (READI), čo je politický dialógový mechanizmus / proces pre podporu ASEAN - EÚ dialógových vzťahov v neobchodných oblastiach. Po zavedení READI, ASEAN a EÚ zorganizovali niekoľko sektorových /odborníckych konzultácií v oblasti obchodovania s ľuďmi, informačných a komunikačných technológií, práce a zamestnania, leteckej dopravy, zmeny klímy, energetiky a vedy a techniky.

Po 18. Spoločnom výbore pre spoluprácu ASEAN - EU (SPV), ktoré sa uskutočnilo dňa 30. novembra 2010 sa obe strany dohodli sústrediť sa na tri témy zahŕňajúce štyri oblasti viacročného indikatívneho programu (MIP) 2011 -2013, na ktoré EÚ vyčlenila orientačný rozpočet vo výške 30 miliónov €, nasledovne : Pripojenie ASEAN (zahrňuje komplexnú správu hraníc a vyššie vzdelanie), ľudské práva a inštitucionálna kapacita (zahrňuje ASEAN regionálne štatistiky).

EÚ tiež poskytuje finančnú podporu pre migráciu ASEAN - EÚ a Programu Riadenia Hraníc (2009-2011), ASEAN - EU Program pre budovanie štatistických kapacít (2009-2012), ASEAN Projekt na ochranu práv duševného vlastníctva (2010-2012),

³⁷ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In *Overview of ASEAN-EU Dialogue Relations*. [online]. 2014. 2014 [2014.09.04.] Dostupné na internete: <http://www.asean.org/news/item/overview-of-asean-eu-dialogue-relations>

posilnenie Zónu voľného obchodu ASEAN Vyjednávanie Kapacít / podporujúci proces rokování ASEAN - EÚ (2011-2013) a ASEAN Projekt pre integráciu v leteckej doprave (2011-2013).³⁸

3.4.3. Obchod ASEAN s EÚ

Európska Únia je dlhoročným obchodným partnerom ázijských krajín. Spolupráca s ASEAN nie je výnimkou. Každoročne, v septembri publikuje Európska únia štatistiky týkajúce sa komoditnej a objemovej štruktúry obchodu za predchádzajúci rok. Aj z tohto dôvodu sú nasledovné údaje uvedené za rok 2012, ktoré sú doposiaľ prístupné. Kapitola je zameraná na objemovú štruktúru obchodu.

Európska Únia dlhodobo dosahuje pasívne saldo s krajinami ASEAN ako celkom. Obchodná bilancia EÚ sa za uvedených desať rokov pohybuje od -17 940 miliónov eur až do -30 007 miliónov eur. Za posledný uvedený rok 2012 sa do krajín ASEAN vyviezli produkty z EÚ v hodnote 81 317 miliónov eur a z krajín ASEAN do EÚ produkty v hodnote 100 077 miliónov eur. Obchodná bilancia EÚ v tomto roku dosiahla pasívne saldo v hodnote -18 760 miliónov eur. Celkový vzájomný obchod ASEAN a EÚ v tomto roku dosiaľ doposiaľ najvyššiu hodnotu, a to 181 394 miliónov eur.

Ako je vidieť v tabuľke č.15, celkový obchode medzi európskou Úniou a krajinami ASEAN každým rokom rastie. Výnimkou je rok 2009, na ktorý mala značný vplyv kríza z roku 2008. Za posledných desať rokov sa obchod medzi týmito integračnými zoskupeniami zvýšil takmer o 67%. Aj to potvrdzuje dôležitosť integračného zoskupenia ASEAN pre EÚ a naopak.

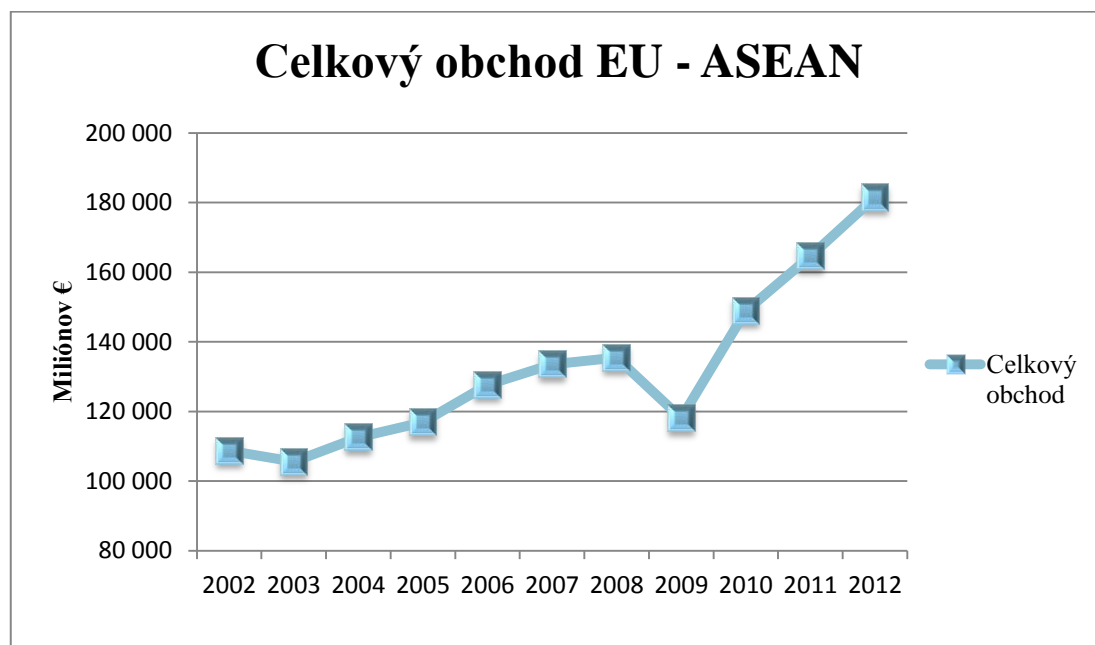
³⁸ ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In *Asean-EU Joint Cooperation Comitee in Jakarta*. [online].2014. [2014.09.04.] Dostupné na internete: <http://www.asean.org/news/item/overview-of-asean-eu-dialogue-relations>

Tab. č.15: Obchodovanie EU a ASEAN v rokoch 2002 až 2012

Obchod EU a ASEAN 2002 - 2012 v miliónoch €				
Rok	Import	Export	Bilancia	Celkový obchod
2002	68 102	40 610	-27 492	108 712
2003	66 201	39 400	-26 801	105 601
2004	69 517	43 063	-26 454	112 580
2005	71 647	45 284	-26 363	116 931
2006	78 818	48 811	-30 007	127 629
2007	80 499	53 091	-27 408	133 590
2008	79 743	55 701	-24 042	135 444
2009	68 000	50 060	-17 940	118 060
2010	87 282	61 609	-25 673	148 891
2011	95 506	69 066	-26 440	164 572
2012	100 077	81 317	-18 760	181 394

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:
<http://ec.europa.eu/trade/>

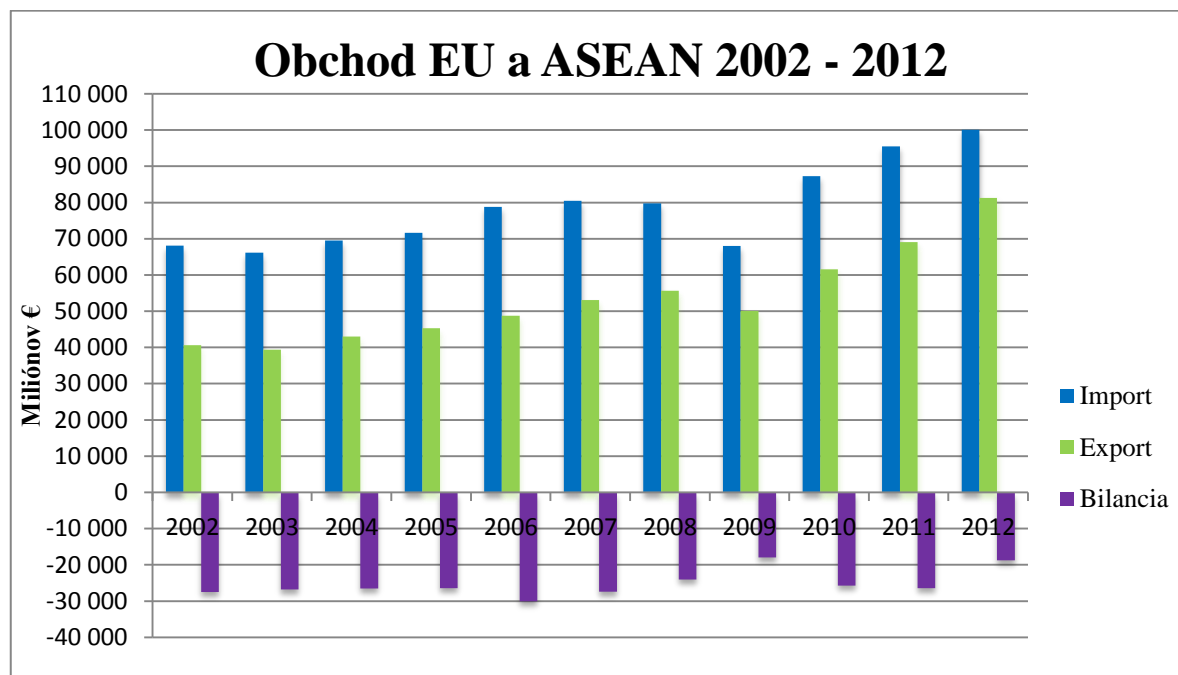
Graf č. 3: Celkový obchode medzi EU a ASEAN v rokoch 2002 až 2012

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na:
<http://ec.europa.eu/trade/>

Na grafe č.4, ktorý zobrazuje export a import EÚ a ASEAN je vidieť, že ASEAN jednoznačne vedie, vo vyvážaní produktov do EÚ. Obchodná bilancia EÚ je medziročne kolísavá, avšak za posledných zaznamenaných desať rokov dosahuje záporné čísla, čiže pasívne saldo. Z grafu je tiež vidieť, že obchodovanie zoskupení v roku 2009 dosiahlo najnižšie hodnoty.

Graf č.4: Import, Export a Bilancia obchodu EU a ASEAN v rokoch 2002 až 2012

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN štatistiky, dostupné na: <http://ec.europa.eu/trade/>

V komoditnej štruktúre importu krajín ASEAN s EÚ v prevažnej miere dominujú stroje a zariadenia, chemikálie, automobily a dopravné prostriedky. Export krajín ASEAN a EÚ tvoria najmä stroje a zariadenia, textilné výrobky automobily a dopravné prostriedky. Najväčšie pozitívne saldo dosahujú krajiny ASEAN v obchode so strojmi a zariadeniami a v obchode s textilom. Naopak pasívne saldo je v obchode s chemikáliami.³⁹

Európska Únia je dlhoročným obchodným partnerom krajín Ázie. Výnimkou teda nie je ani obchod s ASEAN. Všeobecne však dosahuje EÚ dlhodobé pasívne saldo s krajinami ASEAN ako celkom. Ich vzájomný obchod neustále narastá a budúci vývoj naznačuje pretrvanie tohto trendu. Keďže obe zoskupenia majú vzájomne veľký význam, EÚ a ASEAN veria v ďalšiu spoluprácu a budovanie dobrých obchodných vzťahov aj naďalej.

³⁹ EUROPEAN COMMISSION.2014. In *Import and Export into the EU*. [online]. 2013. .[cit. 2014.2.1] Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/import-into-eu/>>

Záver

Integračné zoskupenia juhovýchodnej Ázie tvoria významné integračné celky prosperujúce nielen v obchode, ale aj rozvojových, politických či kultúrnych aktivitách. Ich spolupráca vo vnútri zoskupení ale aj s vonkajším svetom prináša mnoho výhod, ktoré prispievajú k ich rastu, aj k rastu samotných krajín nie len v obchode, ale aj iných oblastiach spoločenského života.

Organizácia pre hospodársku spoluprácu ECO združuje veľmi chudobné krajiny, no aj krajiny ktoré sú relatívne bohaté vďaka vzácnym surovinám ropy a zemného plynu. Napriek tomu, že sa im doteraz nepodarilo liberalizovať trh, ich snahy smerujú k pokroku. Cieľom je do roku 2015 vybudovať pásмо voľného obchodu. Krajiny majú navyše potenciál rozšíriť ich obchodné aktivity v spolupráci s ďalšími krajinami. Je však potrebné zlepšiť dopravnú a komunikačnú infraštruktúru medzi členskými krajinami navzájom a aj s vonkajším svetom.

Posilnenie vzťahov a podpora spolupráce medzi občanmi sú hlavným cieľom Rady pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive GCC. Tento cieľ sa snažia naplniť kvôli podobným politickým a kultúrnym identitám, založených na islamskej viere, ktoré zdieľajú členské krajiny. Krajiny disponujú značným nerastným bohatstvom, čo sa odráža aj na ich hrubom domácom produkte. Takto sa zaraďujú medzi krajiny s vysokým HDP na obyvateľa. Zoskupenie do značnej miery spolupracuje s EÚ, a to hlavne v oblasti energetiky, priemyslu, obchodu a služieb, investícií, rybného hospodárstva a poľnohospodárstva.

Krajiny južnej Ázie sa spojili a vytvorili Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu SAARC, aby urýchlili proces hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Toto združenie chce zabezpečiť blahobyť, zlepšiť kvalitu života ľudí, a tiež sociálnych a kultúrnych podmienok v regióne. Vďaka programom a projektom vytváraných v rámci združenia sa im postupne darí naplňovať stanovené ciele.

Integračné zoskupenie ASEAN sa po vyše štyridsaťpäť ročnej histórii stalo dôležitým subjektom nielen v Ázii ale na celom svete. Vďaka správne stanoveným cieľom a ich postupnému napĺňaniu v posledných rokoch stále napreduje. V budúcnosti by mali krajiny ASEAN hrať veľkú rolu konkurenčného hráča voči Číne, čo by znamenalo obmedzenie jej dominancie s priaznivým dosahom na tretie krajiny. Integračné zoskupenie zo dňa na deň získava lepšie postavenie vo svetovom hospodárstve, čoho dôkazom je

rastúca úroveň HDP, tokov priamych zahraničných investícií do tejto oblasti a rastúci objem obchodu. Tento rast je zabezpečený synergickým efektom spolupráce všetkých desiatich členských krajín.

Krajiny ASEAN dosahujú v súčasnej dobe ekonomický rast až 6,6%. Naďalej sa snažia znižovať obchodné bariéry a liberalizovať trh, čo sa prejavuje aj v zvyšovaní intraregionálneho obchodu krajín, ktorý je významným zdrojom ich ekonomického rastu. Export krajín rastie vďaka poklesu spomínaných bariér a intenzívnej spolupráci s partnerskými krajinami Japonskom, Čínou, Južnou Kóreou a aj s Európskou Úniou. ASEAN tiež disponuje komparatívnymi výhodami, ako je lacná pracovná sila, množstvo prírodných zdrojov, lacná cena energie a energetických surovín, lacná pôda a dobrá infraštruktúra.

Zoskupenie ASEAN napriek počiatočnej nedôvere viacerých odborníkov a krajín dosiahlo obrovské pokroky a postupne sa stáva rovnocenným partnerom rozvinutých krajín ako sú Japonsko, USA a krajín Európskej Únie. V dnešnej dobe je ASEAN významným partnerom pre viaceré krajiny a jeho dôležitosť stále narastá.

Tento fakt berie do úvahy aj Európska Únia, ktorá sa snaží rozvíjať vzájomnú obchodnú, politickú aj rozvojovú spoluprácu s krajinami ASEAN. Pre zoskupenie ASEAN je EÚ najvýznamnejším partnerom a rovnako aj EÚ vidí v organizácii ASEAN významného partnera s vysokým rastúcim potenciálom v najbližších rokoch.

Zoznam bibliografických odkazov

Knižné zdroje:

BALÁŽ, P. a kol. 2005. Medzinárodné podnikanie, 4.vyd. Bratislava: Sprint vfra, 571 s. ISBN 80-89085-51-2.

BALÁŽ, P. a kol. 2010. Medzinárodné Podnikanie: Na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky, 5.vyd. Bratislava: Sprint dva, 546 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

BAUMGARTNER, B. - GAVALOVÁ, V. 2013. Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín: Aktuálne problémy a výzvy, 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. 154 s., ISBN 978-80-225-3641-7.

CIHELKOVÁ, E. - BLAŽEK, J. 2005. Formy regionalizmu – teoretický problém a vybrané príklady regionálnej integrácie. Praha: Oeconomica 2005, 361 s., ISBN 80-245-0815-X.

OBADI, S. M. 2004. Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a Európskou úniou. Bratislava: Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, 2004. 85 s. ISBN 80-7144-142-2.

GAVALOVÁ, V. 2007. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007, 210 s. ISBN 978-80-225-2439-1.

OBADI, S. M. 2003. 36 rokov od vzniku ASEAN: úspechy a prekážky, In Ekonomický časopis, 22 s. ISSN 1251-1269, 2003, č. 10

Internetové zdroje:

THE ECONOMIST. 1999. In Millennium Issue: Population [online]. 1999. [cit. 2014.14.2] December 1999, dostupné na internete: <<http://www.economist.com/node/346605>>

EAST ASIA AND PACIFIC OVERVIEW. 2013, In The world bank online. [online]. 2013. [cit. 2014.14.2]. dostupné na internete: <<http://www.worldbank.org/en/region/eap/overview>>

ECO SECRETARIAT. 2013. In Principles of Cooperation [online]. 2014 [cit. 2014.8.1]. dostupné na internete: <http://www.ecosecretariat.org/Detail_info/About_ECO_D.htm>

GULF COOPERATION COUNCIL (GCC). 2014. In Encyclopædia Britannica Online. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. dostupné na internete: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/249154/Gulf-Cooperation-Council-GCC>>

EU RELATIONAS WITH THE GCC. 2014. In European Union External Action Online. [online]. 2014 [cit. 2014.9.1]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/gulf_cooperation/index_en.htm>

SAARC SECRETARIAT.2013.In Agreement on South Asian Free Trade Area [online]. [online]. 2014 [cit. 2013.26.12]. Dostupné na internete: <<http://www.saarc-sec.org>>

SAARC.2014. In Euro Encyklopédia Online. [online]. 2014 [cit. 2014.3.1]. Dostupné na internete: <<http://www.europskaunia.sk/saarc#zaciatok>>

ASEAN SECRETARIAT. 2012. In The Founding of ASEAN [online].2014 [cit. 2014.3.2]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/>

MZV. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2012. Združenie národov juhovýchodnej Ázie [online]. 2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/>>

ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In Overview of ASEAN-EU Dialogue Relations.[online].2014. 2014 [2014.09.04.] Dostupné na internete: <http://www.asean.org/news/item/overview-of-asean-eu-dialogue-relations>

ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In Asean-EU Joint Cooperation Comitee in Jakarta. [online].2014. [2014.09.04.] Dostupné na internete: <http://www.asean.org/news/item/overview-of-asean-eu-dialogue-relations>

ASEAN SECRETARIAT NEWS. 2014. In Asean-EU Aviation Summit in Singapur. [online].2014. [2014.12.02.] Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/transport/modes/air/events/eu-asean-aviation-summit_en.htm

SEKRETARIÁT ASEAN, [online]. 2013. Dostupné na internete: <<http://www.aseansec.org/>>

[FINANCNE](#) MEDIA SK .2013. In HDP v bežných a stálych cenách.[online].2013.[cit. 2014.8.1]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.sk/hospodarstvo/hdp/bezne-a-stale-ceny/>>

THE HERITAGE FOUNDATION. 2014. In Index of economic freedom. [online]. 2013. .[cit. 2014.2.1] Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/country/singapore>>

EUROPEAN COMISSION.2014. In Import and Export into the EU. [online]. 2013. .[cit. 2014.2.1] Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/import-into-eu/>>